

PRITARTA

Vilniaus miesto savivaldybės
administracijos

Ikimokyklinio ugdymo skyriaus
vedėjo

2025 m. birželio 9 d. įsakymu Nr.
A15 /25/2 1 4F-IKITI\

PATVIRTINTA

Vilniaus lopšelio-darželio „Lakštingala“
Direktorius 2025 m. birželio 9d.
Įsakymu Nr. V-

VILNIAUS LOPŠELIO-DARŽELIO „LAKŠTINGALA“ IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1.1 Požiūris į vaiką ir jo ugdymą(si)

Vilniaus lopšelio-darželio „Lakštingala“ (toliau – Mokykla) ikimokyklinio ugdymo programa atnaujinta vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2023 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V-1142. Ikimokyklinio ugdymo programoje (toliau – Programa) vartojamos sąvokos apibrėžtos Lietuvos švietimo įstatyme ir kituose švietimą reglamentuojančiuose teisės aktuose.

Mokykla ugdymo(si) procesą grindžia pagarba vaiko individualumui ir prigimtiniam smalsumui, pabrėžiant saviraiškos svarbą, kad ugdymo(si) procesas būtų ne tik efektyvus, bet ir džiugus vaikui. Mokykloje tikima, kad vaikas geriausiai vystosi, kai jam suteikiama laisvė rinktis savo patirties kaupimo būdus, o mokytojai, puikiai išmanydami vaiko raidos dėsningumus, sudaro sąlygas asmenybės stiprybėms atsiskleisti.

Ugdymo(si) procese siekiama, kad vaikas augtų pasitikintis savimi, kūrybingas, gebantis rūpintis savimi ir jį supančia aplinka, jautrus kultūrinei ir socialinei įvairovei, lanksčiai mąstantis, komunikabilus ir sėkmingai besimokantis. Vaikas įtraukiamas į sprendimų priėmimą ir veiklų organizavimą, taip ugdant jo savarankiškumą bei atsakomybės jausmą.

Vaiko ugdymas grindžiamas žaidimu, kuris laikomas pagrindine vaikystės veikla ir svarbiausia ugdymo(si) priemone. Žaidimas skatina pažinimo motyvaciją, kūrybiškumą,

eksperimentavimą bei džiaugsmą. Todėl ugdymo(si) procesas organizuojamas įvairiose aplinkose taip, kad jis būtų įdomus, įtraukiantis ir tenkinantis vaiko prigimtinius poreikius.

Ypatingas dėmesys skiriamas socialinės-emocinės ir fizinės gerovės užtikrinimui. Sveikos gyvensenos įgūdžiai, emociniai gebėjimai bei socialinės kompetencijos ugdomos integruojant tarptautines programas, tokias kaip „Kimochi“¹ ir „Zipio draugai“². Šios programos padeda vaikui išmokyti pozityvaus elgesio, geriau susidoroti su socialiniais ir emociniais sunkumais bei siekti geresnės emocinės savijautos.

Mokykla ugdymo procesą grindžia kiekvieno vaiko unikalumu ir individualia pažanga, atsižvelgdama į vaiko asmeninį tobulėjimą. Dėmesys telkiamas į vaikystės esmines charakteristikas – smalsumą, nuoširdų bendravimą, pasitikėjimą suaugusiuoju, kūrybą ir eksperimentavimą. Palanki ugdymo(si) aplinka padeda vaikui jaustis svarbiu ir pripažintu bendruomenės nariu, užtikrinant visapusišką jo augimą ir pasirengimą gyvenimui.

1.2 Ugdymąsi grindžiančios vertybės

Mokyklos ugdymo(si) filosofija grindžiama pagarba vaikui, jo individualumui ir ryšiui su gamta. Siekiame kurti darnią ir tvarią ugdymo aplinką, kurioje puoselėjamos šios vertybės:

- Vaiko orumas ir gerovė;
- Sveika gyvensena;
- Ryšys su gamta;
- Asmeninė ir socialinė atsakomybė (darnumas);
- Vaiko, tėvų (globėjų) įstaigos darbuotojų partnerystė;
- Pagarba, tolerancija ir atvirumas įvairovei;

Šios vertybės ne tik apibrėžia mūsų bendruomenę, bet ir padeda kiekvienam jos nariui augti, mokytis bei keliauti gyvenimo keliu kartu. Ugdymo(si) pagrindas yra pagarba vaikui, jo individualumui ir unikalumui, sudarant sąlygas vaikams kurti prasmingus santykius su savimi ir aplinka.

¹ „Kimochi“ – socialinio emocinio intelekto ugdymo programa – <https://www.kimochis.com/>

² „Zipio draugai“ – <https://www.vaikolabui.lt/zipio-draugai/>

1.3 Vaiko, tėvų ir bendruomenės poreikiai

Mokykloje užtikrinami pagrindiniai vaiko poreikiai: saugumo, aktyvumo, žaidimo, bendravimo, pažinimo, judėjimo, saviraiškos ir pripažinimo. Vaiko saviraiškos poreikiams tenkinti, atsižvelgiant į tėvų pageidavimus, organizuojamos neformaliojo švietimo veiklos. Vaikai, turintys specialiųjų ugdymo(si) poreikių, integruojami į bendrąsias grupes, kur jiems teikiama logopedo, socialinio pedagogo, specialiojo pedagogo, psichologo ir mokytojo padėjėjo pagalba. Vaiko gerovės komisija dirba sprendžiant individualius ugdymo(si) sunkumus, siekdama užtikrinti kiekvieno vaiko gerovę. Sveikos gyvensenos ir higienos įgūdžių formavimu rūpinasi visuomenės sveikatos priežiūros specialistas.

Vaiko ugdymo kokybę užtikrina mokytojų, meninio ugdymo mokytojo, fizinio lavinimo mokytojo ir švietimo pagalbos specialistų glaudus bendradarbiavimas, kuris daro įtaką vaiko gerai savijautai ir jo įgyjamai patirčiai. Mokykla taip pat yra vieta, kur formuojasi socialinis ryšys, ugdomos vertybės ir gyvenimo įgūdžiai, todėl bendruomenės narių poreikiai – vaikų, tėvų (globėjų) ir darbuotojų – yra svarbūs ir atliepiami.

Tėvai (globėjai) tikisi iš mokyklos ne tik kokybiškos vaiko priežiūros, bet ir profesionalaus ugdymo(si), saugios bei estetiškos aplinkos ir turiningo kasdienio gyvenimo grupėje. Siekiant atliepti šiuos lūkesčius, tėvams (globėjams) sudaromos galimybės aktyviai dalyvauti ugdymo(si) proceso organizavime ir įgyvendinime, prisidėti prie edukacijų, švenčių, iniciatyvų, gerumo akcijų, strateginių, metinių ir ugdomųjų planų rengimo. Reguliariai rengiami susitikimai, užsiėmimai, šventės, vakaronės, kūrybinės dirbtuvės, skatinamas tėvų (globėjų) ir bendruomenės įsitraukimas į mokyklos gyvenimą.

Bendravimas su tėvais (globėjais) grindžiamas pasitikėjimu, pagarba ir abipusiu dėmesiu. Įdiegtas el. dienynas padeda užtikrinti sklandų bendradarbiavimą tarp mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir tėvų (globėjų). Toks glaudus bendradarbiavimas padeda kurti stiprią ir palaikančią bendruomenę, kurioje kiekvienas jaučiasi gerbiamas ir vertinamas.

1.4 Regiono ypatumai

Mokykla įsikūrusi vaizdingoje vietoje, netoli mokyklos tekanti Neris ir ją supanti gamta suteikia išskirtinę galimybę vaikams būti gamtos apsuptyje. Šio regiono kraštovaizdį puošia mišrūs miškai, kurie sudaro unikalią aplinką vaikų veiklai gryname ore.

Ši regiono gamtos ir kultūros aplinka suteikia ypatingas ugdymo(si) sąlygas vaikams, skatina mokyklos bendruomenę išnaudoti šiuos privalumus ugdymo(si) veikloms organizuoti, siekiant harmoningos vaikų pažinimo, kūrybiškumo ir fizinės veiklos dermės. Mes taip pat naudojame miesto žaliąsias erdves, kad ugdytume vaikų atsakomybę už gamtą, kūrybiškumą ir fizinį aktyvumą, taip sudarydami palankias sąlygas harmoningam vaikų vystymuisi ir integruotam ugdymuisi.

1.5 Savitumas

Ši mokykla – sveika, aktyvi ir atvira ugdymo(si) erdvė, kurioje vadovaujamosi darnaus vystymosi ir tvarumo principais. 2023 metais mokykla buvo apdovanota auksiniu diplomu už dalyvavimą programoje „Darni mokykla“³, kas skatina tęsti tvarios ugdymo aplinkos puoselėjimą.

Mokykla įsikūrusi unikaliajoje gamtos apsuptyje vietoje netoli Neries upės, suteikiančioje galimybę vaikams ugdytis natūralioje aplinkoje. Gamtos erdvės yra aktyviai naudojamos vaikų žygiams, tyrinėjimams, gamtos pažinimui ir sveikatingumo veikloms įgyvendinti. Mokykloje puoselėjama tradicija kiekvieną pavasarį organizuoti žygį visai bendruomenei, skatinant prasmingą laiko leidimą netradicinėje aplinkoje. Šios veiklos padeda vaikams ugdyti artimą ryšį su gamta bei formuoti sveiką ir aktyvų gyvenimo būdą.

Nuo 2014 metų mokykla priklauso Sveikatą stiprinančių mokyklų tinklui⁴ ir aktyviai įgyvendina sveikatingumo veiklas. Didelė ir saugi mokyklos lauko erdvė su moderniais įrenginiais bei dviem sporto aikštymais skirta vaikų fiziniams poreikiams tenkinti bei kryptingai fizinei veiklai vykdyti.

Ugdymo procesas vyksta ne tik mokyklos vidaus ir lauko aplinkose, bet ir už jos ribų. Dalyvaudamas miesto gyvenime vaikas nuo pat ankstyvo amžiaus susipažįsta su Vilniaus miesto istorija, architektūra, gamtos ir miesto paveldo elementais, kurie yra svarbi miesto tapatybės dalis.

³ Darnaus vystymosi įgūdžių programa – <https://svjc.lt/darni-mokykla/>

⁴ Sveikatą stiprinančios mokyklos tinklas – <https://www.hi.lt/sveikata-stiprinanti-mokykla/>

Vilniaus miesto lankytinos vietos naudojamos kaip ugdymo resursai: organizuojamos išvykos į parkus, muziejus bei gamtos ir kultūrinius objektus, taip sudarant sąlygas vaikui ugdytis įvairialypėje aplinkoje, stiprinant jo bendruomeniškumo ir pilietiškumo jausmą. Šių edukacinių veiklų metu lavinami vaiko socialiniai, komunikaciniai, pažintiniai, kritinio mąstymo ir saugaus elgesio įgūdžiai, stiprinamas ryšys su aplinka.

Mokykla išsiskiria pozityvia atmosfera, turtinga gamtine aplinka ir darnia bendruomene. Profesionalūs mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai, kryptingai ir atsakingai dirbdami, užtikrina kiekvieno vaiko teisę į laimingą vaikystę bei visapusišką ugdymąsi. Orientuojasi į vaiko poreikius, skatina saviraišką ir užtikrina harmoningą augimą natūralioje ir palaikančioje aplinkoje.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Programos turinys grįstas šiais principais, kurie užtikrina nuoseklų, visapusišką ugdymą(si) ir kokybiškas ugdymo(si) sąveikas:

1. **Vaiko raidos ir ugdymo dermės principas** – ugdymosi procese atsižvelgiama į vaiko raidos ypatumus, poreikius, patirtį ir gebėjimus, skatinamas jo visapusiškas (fizinis, emocinis, socialinis, pažinimo, komunikavimo, meninės raiškos) augimas. Kiekvienas vaikas tobulėja pagal savo tempą ir pasiekia rezultatus, atitinkančius jo galimybes.
2. **Kontekstualumo principas** – ugdymas vyksta vaikui artimoje, patrauklioje aplinkoje, kuri apima socialinį, kultūrinį, kalbinį ir gamtinį kontekstą ir suteikia vaikui galimybę laisvai reikšti savo idėjas ir iniciatyvas.
3. **Žaismės principas** – žaidimas yra pagrindinis vaiko veiklos būdas ir svarbiausia ugdymo(si) priemonė, skatinanti ugdymąsi per žaismę.
4. **Integralumo principas** – ugdymas siekia subalansuotos vaiko raidos, užtikrinant darnų visų pasiekimų sričių gebėjimų plėtojimą, ugdymo(si) sričių tarpusavio ryšius, kad vaiko veikla būtų įvairiapusiška ir holistinė.

5. **Sociokultūrinio kryptingumo principas** – ugdymas grindžiamas bendromis žmogiškomis, tautinėmis ir pilietinėmis vertybėmis, kurios padeda vaikui geriau suprasti ir įsitraukti į juos supančią kultūrinę aplinką, skatindamos atvirumą įvairioms kalboms ir kultūroms.
6. **Šeimos ir mokyklos partnerystės principas** – mokykla ir šeima dirba kartu, kad užtikrintų nuoseklų ugdymą(si) ir kuria bendruomenę, kurioje pasitikima vieni kitais ir bendradarbiaujama dėl vaiko gerovės.
7. **Įtraukties principas** – sukuriamos sąlygos kiekvienam vaikui išreikšti savo galias, gauti pagalbą ir pasiekti sėkmę, taip užtikrinant kiekvieno vaiko dalyvavimą ugdymo procese.
8. **Vaiko ir mokytojo bendro veikimo principas** – ugdymo procesas vystosi atsižvelgiant į vaiko poreikius, interesus ir iniciatyvas, bendradarbiaujant su mokytoju ir kartu priimant sprendimus.
9. **Reflektyvaus ugdymo(si) principas** – mokytojas kartu su vaiku analizuoja jų veiklas, emocijas ir pasiekimus, siekiant geriau suprasti ir tobulinti ugdymo procesą, taip pat numatyti tolimesnius žingsnius.
10. **Lėtojo ugdymo(si), užtikrinančio gilų įsitraukimą, principas** – vaikai skiria pakankamai laiko kasdieniui veiklai, tyrinėjimams ir kūrybai, giliai išgyvendami kiekvieną momentą ir patirdami atradimo džiaugsmą.
11. **Ugdymo(si) ir priežiūros vienovės principas** – ugdymo ir priežiūros procesai yra tarpusavyje susiję ir vienas kitą papildantys. Kiekviena sąveika ir kasdienės veiklos dalis ugdo ir praturtina vaiko patirtį.

Šie principai užtikrina, kad ugdymo(si) procesas būtų visapusiškas, orientuotas į vaiko poreikius ir gebėjimus, ir padėtų vaikui pasiekti geriausius rezultatus.

III. TIKSLAS, UŽDAVINIAI, UGDYMO(SI) REZULTATAI

Tikslas – atsižvelgiant į vaikų prigimtines galias, patirtį, poreikius, šeimos ir bendruomenės susitarimus, kurti lanksčius edukacinius kontekstus, įgalinančius vaikus išsiugdyti pasitikėjimo, rūpinimosi savimi ir kitais, kultūrinio ir socialinio jautrumo, komunikavimo, lankstaus mąstymo, kūrybiškumo, mokėjimo mokytis pradmenis.

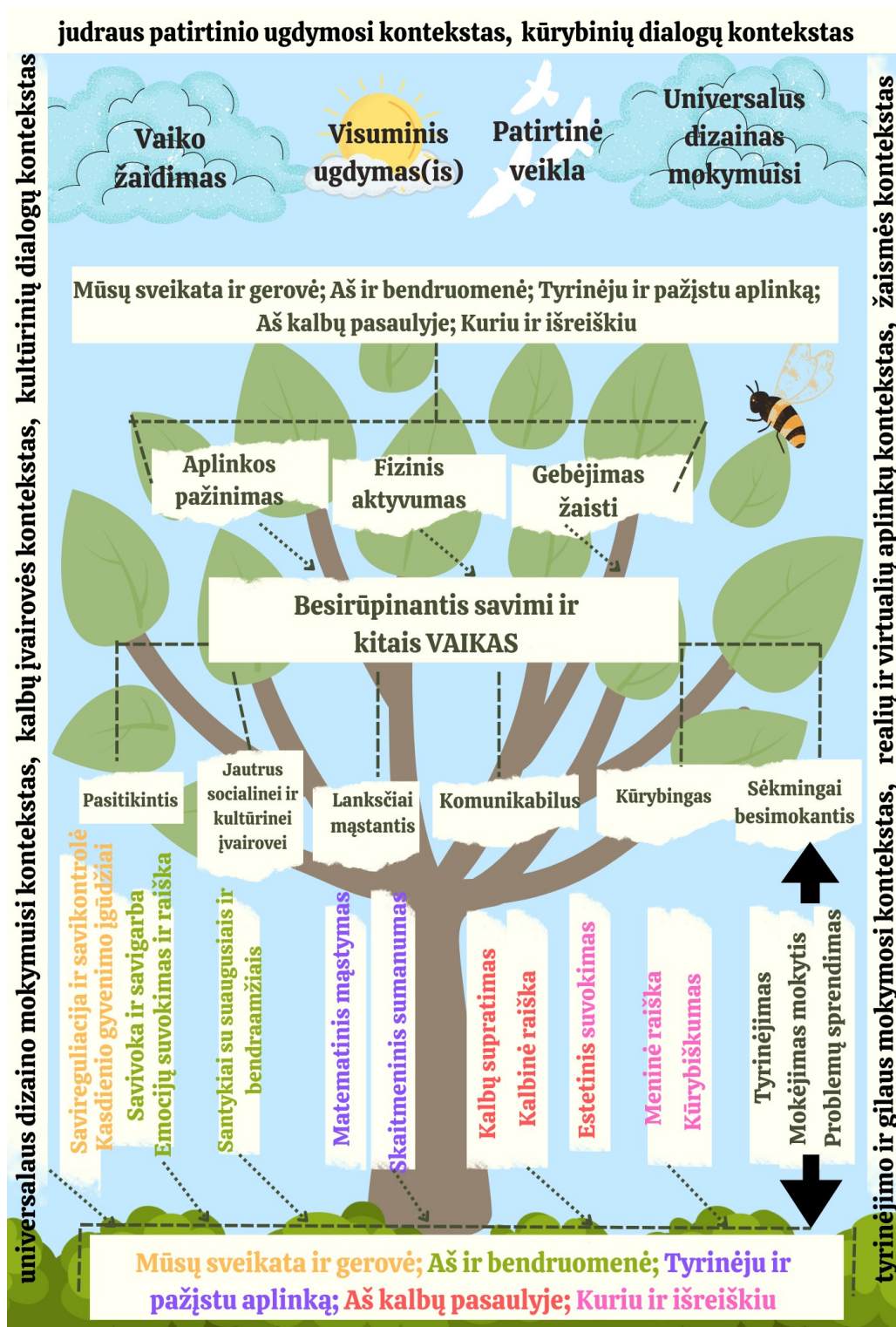
Uždaviniai:

1. **Įvertinti kiekvieno vaiko unikalias galias ir ugdymo(si) poreikius**, atsižvelgiant į asmenybės raidos etapus, individualias raidos savybes, natūralius gebėjimus ir socialinę bei kultūrinę aplinką.
2. **Plėtoti ugdymo procesą, orientuotą į vaiką ir jo vertybių augimą**, taikant pedagogines strategijas, pagrįstas vaikų ir mokytojo sąveiką, kurti dinamišką ir vaiko tobulėjimą skatinančią ugdymo aplinką.
3. **Organizuoti ugdymą derinant planuojamą mokytojo veiklą ir spontaniškas vaiko iniciatyvas**, naudojant patirtinio mokymosi metodus (tyrinėjimai, žygiai, išvykos, taip pat žaidimai ir kasdieniai vaiko užsiėmimai grupėje).
4. **Taikyti universalaus dizaino mokymuisi metodus**, kad ugdymas būtų prieinamas visiems vaikams ir užtikrintų mokymosi sėkmę, nepriklausomai nuo jų individualių poreikių ir gebėjimų.
5. **Kurti aktyvius, lanksčius, tvarius ugdymo kontekstus**, kurie skatintų vaikų smalsumą, padėtų mėgautis mokymosi procesu ir skatintų jų aktyvų dalyvavimą.
6. **Skatinti vaikų pažangos stebėjimą ir vertinimą** įvairiais būdais, kad tėvai (globėjai) nuolat gautų informaciją apie vaikų tobulėjimą ir pasiekimus, ir galėtų aktyviai dalyvauti vertinimo procese.
7. **Puoselėti atvirą ir abipusę partnerystę su tėvais (globėjais), švietimo pagalbos specialistais ir socialiniais partneriais**, siekiant užtikrinti veiksmingą bendradarbiavimą vaikų ugdymo procese.

3.1 Ugdymosi rezultatai

Ikimokyklinio ugdymo(si) rezultatai apima pasiektus tikslus, įgyvendintus uždavinius ir nuosekliai ugdytus vaikų pasiekimus. Efektyviai ir kokybiškai įgyvendinama programa, atsižvelgiant

į vaiko vystymosi poreikius ir gebėjimus. Pasiekimai apima ne tik žinias ir įgūdžius, bet ir vaikų emocinį socialinį bei pažintinį augimą, kurie pasiekiami per įvairias ugdymo veiklas, skirtas vaikų asmenybės ir gebėjimų plėtrai (žr. 1 pav).

1 pav. Konceptualus ugdymo modelis

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, PROCESAS IR APLINKOS

Šiame skyriuje pristatome mokyklos programos turinį, procesą ir aplinkas, kurios kartu sudaro vaikams tinkamas sąlygas ugdytis, tyrinėti ir tobulėti. Ugdymo turinys apima penkias pagrindines vaiko raidą skatinančias sritis: „Mūsų sveikata ir gerovė“, „Aš ir bendruomenė“, „Aš kalbų pasaulyje“, „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“ bei „Kuriu ir išreiškiu“. Visų vaikų dalyvavimas užtikrinamas įtraukiu ugdymo procesu, pagrįstu universalaus dizaino mokymuisi principais, apimančiais įsitraukimo, gilėjančio suvokimo ir supratimo bei įgytos patirties išraiškos etapus. Ugdymo procesas orientuojamas į aktyvų vaikų dalyvavimą, skatinant jų smalsumą ir kūrybiškumą. Vaikai savo patirtį įgyja per žaidimus, projektines veiklas, tyrinėjimus, eksperimentus ir bendravimą (žr. 2 pav).

2 pav. Ugdymo sritis „Mūsų sveikata ir gerovė“

UGDYMOSI SRITIS „MŪSŲ SVEIKATA IR GEROVĖ“		
PASIEKIMŲ SRITYS. Aplinkos pažinimas, fizinis aktyvumas, gebėjimas žaisti, kasdieniai gyvenimo įgūdžiai, savireguliacija ir savikontrolė, tyrinėjimas, problemų sprendimas, mokėjimas mokytis.		
ŠIOJE UGDYMOSI SRITYJE AUGINAMOS VAIKO GALIOS. Besirūpinantis savimi ir kitais, pasitikintis, sėkmingai besimokantis.		
ESMINIAI GEBĖJIMAI. 1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą , (žr. 2-4 psl.)		
Ugdymosi srities turinio aspektas ir vertybinė nuostata	Ugdymo(si) kontekstai, vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese	Ugdymo(si) gairės - vaiko veikseną

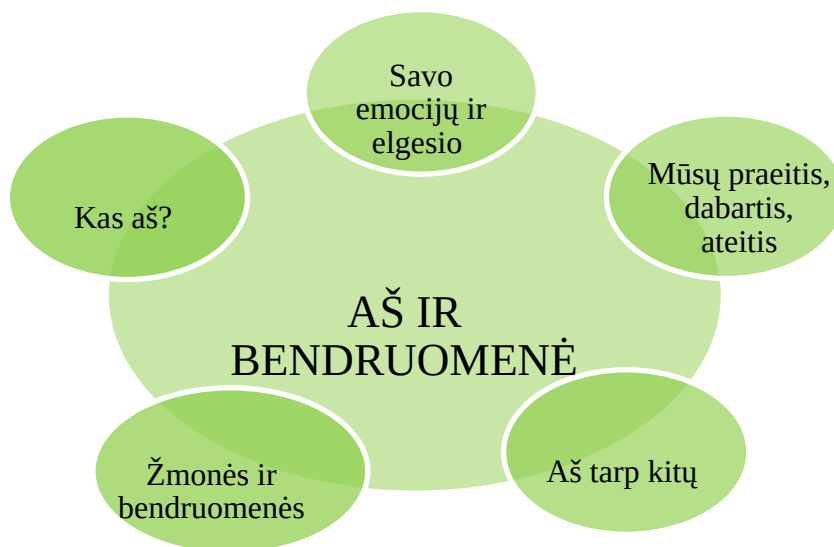
		(atsižvelgiant į vaiko amžių, individualius poreikius ir galias)
„Fizinis aktyvumas“ (judėjimo džiaugsmo patyrimas, judesių tikslumo siekimas). <i>Vertybinė nuostata:</i> <i>Noriai juda, mėgsta judrių veiklą ir žaidimu</i>	Judraus patirtinio ugdymo(si) kontekstas: skatinamas vaiko fizinis aktyvumas kasdienėje veikloje bei švenčių ir įvairių renginių metu. Mokyklos ugdymo aplinka puoselėjama bei praturtinama įvairiais judėjimą skatinančiais įrenginiais, erdviomis sporto aikštelėmis. Organizuojami žygiai, sporto šventės, estafetės, fizinis aktyvumas integruojamas į visas ugdymo(si) sritis. Aktyvios veiklos metu judėjimas teikia džiaugsmą ir stiprina vaiko pasitikėjimą savimi. Gamtinė mokyklos aplinka, šalia esantys miškai praturtina vaiko judėjimo įvairovę, todėl esant galimybei daugelis veiklų perkeliamos į lauką. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: mokytojas, prisidėdamas prie vaiko veiklos, kuria aplinką, kuri skatina vaiką veikti, tyrinėti, augti, o pats yra šalia kaip palaikantis pavyzdys – padrąšinantis ir skatinantis tobulėti.	<i>Ankstyvasis ugdymas</i> <i>(1-3 metai)</i> Vaikas mokosi savarankiškai judėti – sėsti, ropoti, atsistoti, vaikščioti, bėgioti, lipti laiptais. Jis ugdosi gebėjimus tikslingai siekti daiktų, juos suimti, perimti, statyti vieną ant kito, stebėti rankų judesius. Tobulėjant motorikai, pralenda kliūtis, šokinėja, meta ir gaudo kamuolį, naudoja pirštus smulkiems veiksams – veria sagas, užsega batus, manipuliuoja daiktais. Lavina pusiausvyrą, koordinaciją ir judesių tikslumą. <i>Ikimokyklinis ugdymas</i> <i>(3-6 metai)</i> Vaikas aktyviai įsitraukia į įvairius žaidimus: judriuosius, žaidimus su taisyklėmis, kūrybinius, vaidmeninius, stalo, imitacinius bei didaktinius. Žaidimai ugdo gebėjimą bendradarbiauti, laikytis susitarimų, lavina vaizduotę ir kūrybiškumą. Vaikas dalyvauja jogos užsiėmimuose miško apsuptyje, sporto šventėse bei pramogose, kurios stiprina fizinį aktyvumą ir emocinę gerovę. Lavina smulkiosios motorikos, dėmesio sutelkimo, kūrybinio mąstymo gebėjimus – renka gamtines medžiagas, rūšiuoja, dėlioja, lipdo, pila.
„Sveika mityba“ (maisto įvairovės	Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas: skatinamas vaiko noras	<i>Ankstyvasis ugdymas</i> <i>(1-3 metai)</i>

pažinimas, elgesys prie stalo). Vertybinė nuostata: <i>Perpranta svarbiausius sveikos mitybos principus ir saugaus elgesio svarbą organizmui.</i>	tyrinėti maisto įvairovę renkantis sveikatai palankius maisto produktus. Tyrinėjimų metu vaikas renka informaciją: kaip atrodo sveikatai palankūs produktai, kuo jie naudingi, kas yra sveika mityba, kokie pagrindiniai sveikos mitybos principai. Aktyvus mokymasis skatina giliau suprasti apie maisto ir mitybos poveikį sveikatai. Diskutuojant, keliant klausimus ir ieškant atsakymų, gaminant, ragaujant, kuriant sveiko maisto piramidės atrandami įvairūs pažinimo ir mokymosi būdai. Tokiu būdu kuriamas kontekstas kupinas žaismės ir iššūkių, kur vaikas gali bandymų bei spėliojimų būdu atrasti atsakymus į savo keliamus klausimus. Noras rinktis sveikatai palankius produktus puoselėjamas nuolatos. Vaikui siūloma savarankiškai, gražiai ir estetiškai padengti kasdienį ir šventinį stalą, žaidžiant vaidmeninius kūrybinius žaidimus kurti kavines ar kitas viešojo maitinimo įmonės dalintis patirtais išpūdžiais ir mintimis. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: mokytojas visada atsižvelgia į vaiko poreikius ir interesus, žadina ir puoselėja jo susidomėjimą, skatina kritinį mąstymą, kartu su vaiku kuria aplinką, kurioje vaikas galėtų drąsiai tyrinėti, eksperimentuoti, įgyti žinių ir gebėjimų per patirtines veiklas.	Vaikas ugdo(si) sveikos mitybos principus išitraukdami į kasdienės veiklas: jie ragauja įvairų maistą, tyrinėja kvapus, spalvas, formas ir tekstūras, mokosi valgyti savarankiškai – šaukštu, iš puodelio. Jis mokosi kalbėti apie tai, ką valgo, dalijasi pastebėjimais, domisi, iš kur atsiranda maistas. Žaisdamas žaislinėje virtuvėlėje ar maitindamas lėles, imituoja valgymo situacijas ir mokosi sveikų pasirinkimų. <i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Vaikas kalba ir diskutuoja apie sveiką maistą bei jo naudą organizmui, grupuoja sveiką ir nesveiką maistą, dėlioja sveiko maisto piramidę, kuria ir aptaria meniu. Ieško informacinės medžiagos knygoje, žurnaluose, internete, žiūri edukacinius filmukus, tyrinėja paveikslėlius. Vaikas gamina sveikuoliškus patiekalus, ragauja įvairų sveikatai palankų maistą, serviuoja stalą, žaidžia maitindamas lėles. Aktyviai dalyvauja sveikatą stiprinančiuose projektuose, tokiuose kaip „Sveikatiada“ ar „Sveikata ištisus metus“, kuriuose gilina žinias apie sveiką gyvenimo būdą per įdomias veiklas ir žaidimus.
„Mano dienos ritmas“ (dienos ritmo pajauta, judėjimo ir poilsio ritmo pajauta). Vertybinė nuostata:	Judraus patirtinio ugdymosi kontekstas: skatinamas vaiko judėjimo džiaugsmas, noras judriais būdais dalyvauti visų ugdymo(si) sričių veiklose tuo pačiu metu atkreipiant vaiko dėmesį į kūno	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Vaikas ugdo(si) dienos ritmo pajautimą, kuris grindžiamas pastovumu, saugumo jausmo kūrimu ir savarankiškumo

<i>Geba derinti aktyvią ir ramią veiklą, atpažinti kūno ženklus, rodančius, kad kūnui reikalingas poilsis.</i>	siunčiamus signalus (žvalumą, nuovargį, irzlumą ir t.t.). Patirtinių veiklų metu vaikas skatinamas pajauti ne tik judėjimo, bet ir poilsio poreikį. Kartu su vaiku kuriami ritualai padedantys orientuotis dienos laike, suvokti dienotvarkės svarbą ir naudą organizmui. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: mokytojas jautriai reaguoja į vaiko fizinę ir emocinę būseną, pastebi vaiko poreikius, įgalina kartu kurti dienotvarkę, lanksčiai keisti aktyvias ir ramaus pobūdžio veiklas, vaizdinių priemonių (kortelių), ritualų pagalba padeda sudėlioti ir priprasti prie grupės dienotvarkės. Padeda išmokyti, atpažinti ženklus nurodančius, kad kūnui reikia poilsio.	ugdymu. Vaikui padedama atpažinti pasikartojančias veiklas – valgymą, miegą, žaidimus, higienos ritualus – per žaismingas, nuoseklias veiklas, pasitelkiant įvairias priemones (laikrodį, korteles ir t.t.). Vaikas pasisveikina su smagia dainele ryte susitinkant su draugais, mokytoja, stebi dienos kalendorių, atkreipia dėmesį į skambutį keičiant veiklas, tyrinėja lipdukus dienos knygelėje, žaidžia rankų plovimo žaidimus, keičia aktyvias veiklas į ramias. <i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Vaikas kuria dienotvarkę, apipavidalina (plakatus, korteles). Išbando įvairius atsipalaidavimo, kvėpavimo ir nusiramavimo pratimus. Skaitant pasakas, istorijas, remiantis asmenine patirtimi analizuoja kuo mūsų organizmui naudinga aktyvi veikla ir ramus poilsis.
„Kūno švara ir aplinkos tvarka“ (rūpinimasis švara, tvarkos laikymasis). Vertybinė nuostata: <i>Rūpinasi savo kūno ir aplinkos švara.</i>	Žaismės kontekstas: kasdieninėse veiklose palaikomas žaismingumas, kuriama aplinka skatinanti vaiko norą savęs ir jį supančios aplinkos pažinimą. Plečiant vaiko pažinimo ribas formuojamas atsakingas požiūris į švaros ir tvarkos laikymąsi. Vaikas skatinamas kurti estetišką ir artimą sau aplinką. Žaidybine forma ir sekdamas suaugusiojo pavyzdžiu, tyrinėdamas vaizdinę medžiagą vaikas formuoja asmens higienos įgūdžius. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: mokytojas	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Vaikas mokosi palaipsniui rūpintis savo kūno švara – plauna rankas, valosi burną, mokosi naudotis servetėle ar nosinaite. Įsitraukia į aplinkos tvarkymo veiklas – padeda sudėti žaislus, rūšiuoti daiktus, šluostyti paviršius. Šios veiklos atliekamos suaugusiojo padedant, nuosekliai kartojant, pasitelkiant žaislingas priemones.

	skatina vaiką suvokti, kodėl svarbu būti švariam ir palaikyti tvarką. Pokalbiu ir bendros veiklos metu padeda suprasti, kaip svarbu prižiūrėti savo kūną, laikytis tvarkos grupėje. Mokytojas rodo pavyzdį suteikdamas vaikui galimybę pačiam nuspręsti, ką jis gali padaryti dėl švaros ar estetikos aplinkoje. Motyvuoja kurti gražią, jaukią vietą, kurioje gera būti. Organizuodamas ugdymą gamtoje, padeda pajusti ryšį su gamta – kartu ieško būdų kaip ją saugoti ir gerbti mus supančią aplinką.	<i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Vaikas atlieka eksperimentus, tyrinėja, klausosi pasakų, susipažįsta su įvairiais informaciniais šaltiniais, sužino apie sveikatai pavojingus virusus, bakterijas, prevencines priemones. Kasdienėje veikloje, žaidimų metu mokosi rūpintis aplinkos tvarka ir švara. Stebėdamas ir imituodamas suaugusiųjų elgesį, klausydamas dainelių vaikas lavina gebėjimus palaikyti kūno švarą. Žygių, ekskursijų, edukacinių bei didaktinių žaidimų, aplinkos tvarkymo iniciatyvų metu, formuojamas vaiko ekologinis sąmoningumas.
„Saugaus elgesio įpročiai“ (elgesys su nepažįstamais žmonėmis, saugus elgesys gatvėje, buityje ir gamtoje). Vertybinė nuostata: <i>Saugiai elgiasi gatvėje, buityje, gamtoje ir su nepažįstamais žmonėmis rūpindamasis savimi ir kitais.</i>	Žaismės kontekstas: palaikomas kasdieninių veiklų žaismingumas, žaidimo metu vaikas mokosi saugiai žaisti, atsargiai elgtis su supančiais daiktais. Tyrinėjant, išbandant, improvizuojant, vaikas kuria teorijas apie jį supantį pasaulį. Sudaromos vaikui sąlygos veikti gamtinėje, virtualioje ir daiktinėje aplinkoje kur vaikas susipažįsta su tykančiais pavojais, supranta nesaugaus elgesio pasekmes, įsisąmonina saugaus elgesio taisykles. Kūrybinių, improvizacinių žaidimų metu imituoja realias situacijas, gyvenimo patirtis perkelia į žaidimą. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: padeda vaikui kurti kontekstus skatinančius vaiko kūrybinius, vaidmeninius, improvizacinius žaidimus. Dėmesingai stebi vaiko žaidimus,	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Vaikas susipažindamas su pagrindinėmis saugos taisyklėmis, ugdo(si) saugaus elgesio įpročius. Jis skatinamas vengti pavojingų daiktų (karštų paviršių, aštrių objektų), pasitelkiant lėlių teatro elementus. Tyrinėdamas mokosi elgtis su užrakinamais daiktais, atpažįsta saugos ženklus naudodami spalvas (raudona – negalima, žalia – galima), žaisdamas, klausydamas pasakų, istorijų modeliuoja saugias situacijas ir ugdo(si) saugaus judėjimo įgūdžius (pvz. kaip nepaslysti, atsargiai leisti laiptais). <i>Ikimokyklinis ugdymas</i>

	reaguoja į juos, tęsia ir praturtina veiklą, taip įtraukdamas ir kitus vaikus.	(3-6 metai) Žaisdamas naratyvinius, eismo gatvėje žaidimus, tyrinėdamas, daiktinėje ir virtualioje erdvėje vaikas, grupėje ir lauke mokosi pažinti šviesoforo spalvas, kelio ženklus, saugaus eismo taisykles. Išvykų, žygių, edukacinių užsiėmimų laikosi saugaus elgesio taisyklių. Pradedama priimti atsakomybę saugodami save ir kitus. Tyrinėdamas buities prietaisus, žiūrėdamas edukacinius filmukus įsisąmonina saugaus elgesio su elektriniais, butyje naudojamais prietaisais, pavojingais daiktais ir kenksmingomis medžiagomis.
--	--	--

3 pav. Ugdymo sritis „Aš ir bendruomenė“

UGDYMO SI SRITIS „AŠ IR BENDRUOMENĖ“
PASIEKIMŲ SRITYS. Aplinkos pažinimas, fizinis aktyvumas, gebėjimas žaisti, savivoka ir savigarba, emocijų suvokimas ir raiška, santykiai su suaugusiais ir vaikais, tyrinėjimas, problemų sprendimas, mokėjimas mokytis.
ŠIOJE UGDYMO SI SRITYJE AUGINAMOS VAIKO GALIOS. Besirūpinantis savimi ir kitais, pasitikintis, jautrus socialinei ir kultūrinei įvairovei, sėkmingai besimokantis.
ESMINIAI GEBĖJIMAI. 1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų

pasiekimų aprašą (žr. 13-17 psl.)

Ugdymosi srities turinio aspektas ir vertybinė nuostata	Ugdymo(si) kontekstai, vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese	Ugdymo(si) gairės - vaiko veiksmas (atsižvelgiant į vaiko amžių, individualius poreikius ir galias)
Kas aš? (Savo poreikių, pomėgių, interesų supratimas ir raiška) Vertybinė nuostata: <i>Tiki savo jėgomis ir gerbia tiek save, tiek kitus.</i>	Žaismės kontekstas: per žaidimą vaikas tyrinėja, eksperimentuoja, dalinasi potyriais ir atranda naujus dalykus. Skatinamas žaisti naudojant judesius, pojūčius, emocijas, kalbą, vaizduotę ir mintis. Palaikomi įvairūs netikėti vaiko tyrinėjimo būdai, priimančios skirtingos idėjos, kurios įkvepia tęsti paieškas ir plėsti akiratį. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: vaikui padeda suprasti ir išreikšti savo jausmus, skatina pozityvų savęs vertinimą, užtikrindamas saugią ir palaikančią aplinką, kurioje vaikas jaustųsi laisvai. Skatina vaiką rūpintis savo kūnu, ugdo savarankiškumo gebėjimus kasdienėse užduotyse (pvz., rūpintis asmenine higiena, tvarkyti savo daiktus). Skatina vaiko domėjimąsi savo kultūra, tradicijomis ir vertybėmis, padeda pažinti šeimos istoriją ir savo vietą platesniame kontekste.	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Vaikas pradeda atpažinti savo kūną, vardą, emocijas ir santykį su aplinka. Žaisdamas, kalbėdamas apie kūno dalis, eksperimentuodamas judesiais ir pojūčiais, reikšdamas emocijas pradeda formuoti savojo „aš“ supratimą. Vaikas kalba apie pomėgius, šeimos narius, kasdienes veiklas. <i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Grupinių diskusijų metu vaikas kalba apie emocijas, pasakoja apie save. Atlieka praktines ir kūrybines užduotis (pvz., savarankiškai rengia lėles, dėlioja kūno dalis), žaidžia žaidimus, kuriuose įsijaučia į kitų jausmus, bendradarbiauja, pasakoja ir diskutuoja apie draugystę ir pagarbą. Kuria projektus apie šeimos tradicijas, šventes, ir papročius, tautinius simbolius, tautos istoriją.

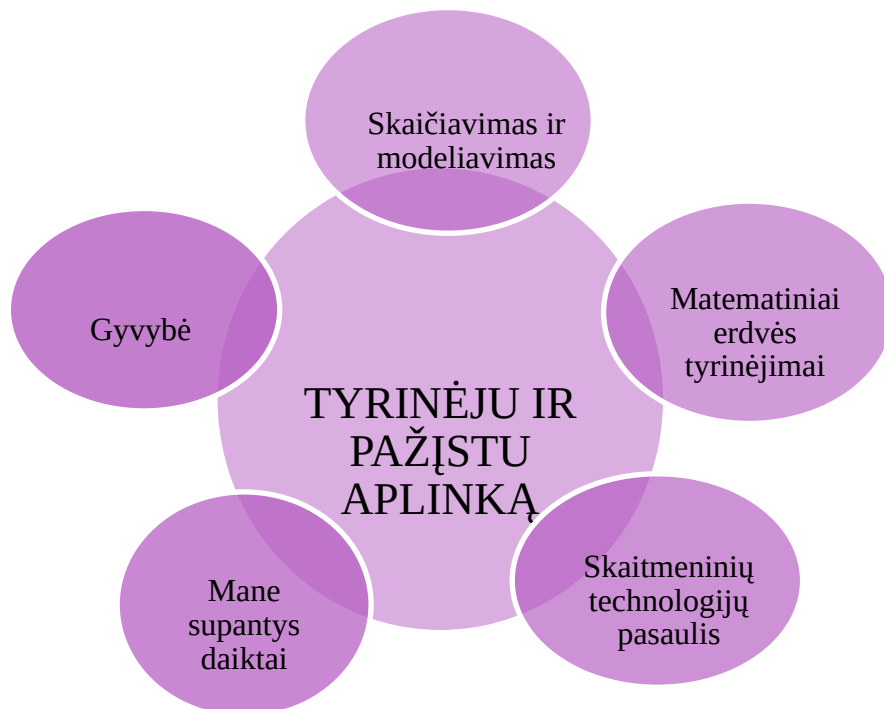
Savo emocijų ir elgesio valdymas (savo emocijų atpažinimas ir raiška, emocijų ir jų raiškos reguliavimas, kūno pažinimas, savo augimo, didėjančių galių ir mokymosi tyrinėjimas, dėmesio ir elgesio valdymas). Vertybinių nuostatų: <i>Stengiasi suprasti savo ir kitų emocijas bei jausmus, yra pasirengęs valdyti dėmesį, emocijų raišką ir elgesį.</i>	Judraus patirtinio mokymosi kontekstas: sudaromos sąlygos vaikui praktikuoti emocijų ir elgesio reguliavimą. Pritaikome naratyvinių žaidimų scenarijus siekdami lavinti vaiko emocijų ir elgesio reguliavimą, ugdyti gebėjimą priimti tinkamus sprendimus bei tinkamai reaguoti į aplinką. Žaismės kontekstas: žaidimų metu vaikui kuriamos situacijos, kuriose jis gali atpažinti ir išreikšti savo emocijas, jausmus tiek žodžiais, tiek kūno kalba. Per žaidimus vaikas mokosi sustabdyti savo veiksmus, valdyti impulsus ir nusiraminti. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: mokytojas atliepia vaiko emocijas ir elgesį, kad galėtų laiku suteikti pagalbą/patarimus. Padeda vaikui atrasti būdus kaip valdyti emocijas ir tinkamai reaguoti į įvairias situacijas.	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Vaikas mokosi atpažinti ir įvardyti savo emocijas (pyktį, džiaugsmą, liūdesį) per žaidimus, pasakas ir kasdienius pokalbius. Naudoja paprastus būdus nusiramimui (pvz., giliai kvėpuoja, pasako „aš liūdnas“, „aš pykstu“). Pradeda reguliuoti savo elgesį. <i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Skaitydami pasakas, kuriose veikėjai patiria įvairias emocijas (pvz., džiaugsmą, liūdesį, pyktį), vaikas diskutuoja apie jų elgesį ir sprendimus. Naudojant korteles su emocijų veidais arba veidukų atvaizdais, vaikas mokosi atpažinti ir įvardinti savo emocijas. Žaidžiant su kortelėmis ar piešiant, mokosi susieti emocijas su jų išraiškomis ir situacijomis. Įsitraukia į žaidimus, kur vaikui pateikiamos situacijos, kuriose turi nuspręsti, kaip reaguoti, kad emocijos būtų valdomos tinkamai.
Aš tarp kitų (ryšiai tarp vaikų ir	Žaismės kontekstas: per žaidimus vaikas tyrinėja socialinius santykius, įsijaučia į skirtingas roles, imituoja kasdienes situacijas ir mokosi priimti kitų	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Ugdo(si) bendravimo su

jautrumas kito poreikiams, panašumų ir skirtumų tyrinėjimas, skirtųjų priėmimas ir lygiavertis dalyvavimas). Vertybinė nuostata: <i>Stengiasi būti tolerantiškas, pagarbiai bendraujantis ir bendradarbiaujantis su kitais.</i>	žmonių emocijas bei elgesį. Kultūrinių dialogų kontekstas: vaikas dirbdamas grupelėje, dalijasi savo patirtimis ir vertybėmis, mokosi gerbti įvairias nuomones ir kultūrinius skirtumus, kas skatina bendradarbiavimą ir tarpusavio pagarbą. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: skatina vaiko bendravimą, jautrumą kito poreikiams ir pagarbą skirtumams, užtikrindamas, kad vaikas jaustųsi priimtas ir lygiaverčiai dalyvautų veiklose. Padeda vaikui kurti empatišką ir tarpusavio pagalbą grįstą aplinką, kurioje vaikas tyrinėja savo ir kitų panašumus bei skirtumus, ir toleruoja šias ypatybes.	kitais vaikais ir suaugusiais pagrindų, pradeda suprasti socialinius santykius, mokosi dalintis, laukti eilėje, atpažinti ir reaguoti į kitų emocijas. Dainuodamas daineles, klausydamas pasakų apie draugystę, žaisdamas žaidimus ir kurdamas žaidybines situacijas, mokosi pasakyti „prašau“ ir „ačiū“, „atsiprašau“. <i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Vaikas dalyvauja kūrybiniuose projektuose, pasakų skaityme, istorijų ir knygų kūrime, kurios iliustruoja draugystės, pagarbos ir bendradarbiavimo temas. Įsitraukia į veiklas, kurios padeda susipažinti su kitų kultūrų tradicijomis ir vertybėmis (pavyzdžiui, skirtingų tautų švenčių, kalbų ar papročių pristatymas). Atlieka užduotis susijusias su aplinkos stebėjimu ar praktiniais bandymais, kur reikalingas bendradarbiavimas, dalijimasis idėjomis.
Žmonės ir bendruomenės (žmonių	Kultūrinių dialogų kontekstas: tyrinėjamos įvairios kultūros, papročiai ir tradicijos, ugdant pagarbą kitų žmonių gyvenimo būdams ir	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Vaikas susipažįsta su

įvairovės supratimas, žmonių bendruomenių tyrinėjimas, tautinio tapatumo ir pilietiškumo jausmas). Vertybinė nuostata: (Siekia pažinti ir gerbti įvairias kultūras, tradicijas ir skirtingus gyvenimo būdus. Jaučiasi bendruomenės, šeimos, grupės narys).	vertybėms. Organizuojamos ir kuriamos aplinkos susijusios su skirtingų kultūrų pažinimu, padedant vaikui suprasti ir gerbti įvairovę. Realios ir virtualios aplinkos kontekstas: tai apima bendruomenės renginius, pilietines iniciatyvas, kasdienę erdvę, kurioje vaikas bendrauja ir dalyvauja diskusijose apie tautinį tapatumą, pilietiškumą ir bendruomeniškumą. Skatinamos refleksijos, kurios padeda vaikui susieti savo asmenines patirtis su platesne socialine aplinka. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: padeda formuoti teigiamą požiūrį į įvairovę ir bendruomeniškumą. Skatina vaiko supratimą apie žmonių įvairovę ir bendruomenių svarbą, padeda jam tyrinėti tautinio tapatumo ir pilietiškumo temas.	grupės draugais, mokytojais, įsima jį vardus, išvaizdą, ieško panašumų ir skirtumų, kuria grupės susitarimus, ugdosi gebėjimą būti ir veikti drauge, elgtis draugiškai, pasisveikinti ir atsisveikinti, paprašyti ir padėkoti. Vaikas dalyvauja pokalbiuose apie šeimą, rodo kitiems šeimos nuotraukas, sako keletą žodžių apie šeimą, dalyvauja šeimos ir mokyklos šventėse, pilietinėse akcijose, bendruomenės žygyje. Pradedama suprasti, kad priklauso bendruomenei ir mokosi joje būti. <i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Dalyvauja pokalbiuose, kurių metu dalijasi savo nuomonėmis apie žmonių skirtumus, draugystės svarbą ir kaip priimti kitus. Įsitraukia į bendras veiklas (šventės, pilietinės iniciatyvos, istorijos apie šalies simbolius), veiklas, apie savo šalies simbolius (vėliava, herbas, himnas) ir jų reikšmę. Tyrinėja pasakas, muziką, šokius, maistą kaip kitos tautos išreiškia savo tapatumą per simbolius, skirtingas
---	--	--

		kultūrinės tradicijas ir vertybes.
Mūsų praeitis, dabartis, ateitis (laiko tėkmės pajauta, praeitis, dabartis, ateitis kaip asmeniniai, šeimos ir bendruomenės pokyčiai, šaltinių, pasakojančių apie praeitį ir būsimą ateitį, tyrinėjimas). Vertybinė nuostata: <i>Nori suprasti laiko tėkmę, įsisąmoninti praeities, dabarties ir ateities sąvokas.</i>	Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas: sukurtose edukacinėse erdvėse, tyrinėjant praeities ir dabarties daiktus, objektus, atliekant stebėjimus vaikas lygina praeitį ir dabartį, atkreipdamas dėmesį į tradicijas, papročius ir kultūrinius skirtumus. Atliekant stebėjimus vaikas atranda praeities ir dabarties objektų įvairovę. Skatinamas vaiko noras ieškoti atsakymų kas buvo praeityje ir kas galėtų būti ateityje, pasirenkant įvairius mokymosi būdus suprasti laiko tėkmės ryšį su aplinkos objektais. Realių ir virtualių aplinkų kontekstas: pasitelkiant skaitmenines technologijas vaikui vaizdžiai parodoma kaip įvairūs objektai, šeimos, bendruomenės keičiasi per laiką. Virtuali aplinka įtraukia vaiką į ateities idėjų tyrinėjimą. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: padeda vaikui suprasti laiko tėkmę – praeitį, dabartį ir ateitį. Skatina tyrinėti šeimos ir bendruomenės istorijas, klausti apie pokyčius per laiką. Mokytojas sudaro sąlygas stebėti senus daiktus, nuotraukas ir istorijas, paskatina juos kurti apie praeitį ir ateitį per piešinius, pasakojimus.	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Vaikas dainuoja daineles, klausosi pasakų, tyrinėja nuotraukas, dalyvauja pasikartojančiose veiklose (ryto ratas, kalendorinės ir tradicinės šventės), pokalbiuose temomis: „ką veikė vakar?“, „ką darysime rytoj?“, kurios padeda suvokti laiko tėkmę, ugdyti atmintį, kurti ryšį su praeitimi ir ateities laukimu. Vaikas tyrinėja tradicinius daiktus, klausosi liaudies muzikos, dalyvauja švenčių minėjime, stebi tautinius simbolius. Per žaidimus, šeimos pasakojimus ir švenčių ritualus vaikas pradeda formuoti tapatumo jausmą, kad priklauso savo šeimai ir tautai. <i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Klausosi pasakojimų apie praeitį, senovinius daiktus, tradicijas, vyksta į muziejus, bibliotekas, parodas, kurių metu tyrinėja senus daiktus, nuotraukas, rūbus, žaislus, knygas apie

		praeitį ir aptaria, kaip pasikeitė pasaulis.
--	--	--

4 pav. Ugdymo sritis „Tyrinėju ir pažįstu aplinką“

UGDYMOSI SRITIS „TYRINĖJU IR PAŽĖSTU APLINKA“		
PASIEKIMŲ SRITYS. Aplinkos pažinimas, fizinis aktyvumas, gebėjimas žaisti, matematinis mąstymas, skaitmeninis sumanumas, kalbų supratimas, tyrinėjimas, problemų sprendimas, mokėjimas mokytis.		
ŠIOJE UGDYMO SI SRITYJE AUGINAMOS VAIKO GALIOS. Besirūpinantis savimi ir kitais, lanksčiai mąstantis, sėkmingai besimokantis.		
ESMINIAI GEBĖJIMAI. 1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą , (žr. 9-15, 24-28 psl.)		
Ugdymosi srities turinio aspektas ir vertybinė nuostata	Ugdymo(si) kontekstai, vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese	Ugdymo(si) gairės - vaiko veikseną (atsižvelgiant į vaiko amžių, poreikius ir galias)
„Mane supantys daiktai“ (atrاندu daiktus, daiktai ir kasdienybė, daiktai ir	Žaismės kontekstas: žaisdamas ir tyrinėdamas aplinką vaikas susipažįsta su artimiausioje aplinkoje esančiais daiktais. Žaidimo metu pasitelkiant vaizduotę, pojūčius vaikas naudoja įvairius daiktus pagal paskirtį arba priskiria jiems kitas panaudojimo galimybes. Kurdamas žaidimą eksperimentuoja su daiktais esančiais grupėje, lauko aplinkoje ar	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Vaikas susipažįsta su kasdieniais daiktais ir jų paskirtimi, tyrinėja įvairių formų, dydžių, medžiagų daiktus, mokosi jais

technologijos) Vertybinė nuostata: <i>Siekia pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį, džiaugiasi atradęs kažką naujo.</i>	gamtinėmis medžiagomis gamtoje taip pritaikydamas aplinką žaidimui. Realių ir virtualių aplinkų kontekstas: pasitelkiant išmaniąsias technologijas vaikas lygina praeities ir dabarties žmogaus ir gamtos sukurtus daiktus, aiškinasi skirtingų daiktų veikimo būdus, mokosi naudotis įvairiais prietaisais, kurie leidžia pamatuoti, palyginti ar pamatyti tai, kas būtų neįmanoma pamatyti be specialių priemonių. Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas: vaikas skatinamas naudotis aplinkoje esančiais daiktais, technologijomis taip išbandant ir atrandant skirtingus pažinimo ir mokymo(si) būdus. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: įgalina vaiką modeliuoti įdomią, funkcionalią ir smalsumą skatinančią aplinką, motyvuojančią veikti savarankiškai. Mokytojas padeda vaikui susipažinti su įvairių daiktų ir įrankių naudojimo galimybėmis, suteikia galimybes veikti su skirtingais daiktais, nuo buities rakandų iki informacinių technologijų.	naudotis – stato bokštus, rūšiuoja, dėlioja daiktus į dėžutes, tvarko savo žaidimo vietą. Dalyvauja veiklose, kurios ugdo suvokimą apie supančią aplinką: rūšiuoja daiktus pagal spalvą, dydį, juos įvardina ir naudoja žaidimo metu. Lavina kritinį mąstymą bei kalbinius įgūdžius. <i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Žaisdamas grupėje ir lauko aplinkoje naudoja daiktus, buities rakandus, buitinius ir elektroninius prietaisus, įrankius. Pasirinktus daiktus rūšiuoja pagal požymį, juos lygina, matuoja sprindžiais ar kitais pasirinktais matais, ieško aplinkoje daiktų, kuriuos grupuoja pagal kategorijas. Tampa kūrėju gamindamas žaislus iš antrinių žaliavų/gamtinių medžiagų. Suteikdamas daiktams antrą gyvenimą, ugdosi nuostatą tausoti daiktus. Tyrinėdamas aplinką naudojami šiuolaikiniais išmaniaisiais įrenginiais: telefonais, interaktyviomis lentomis, knygomis, planšetiniais kompiuteriais, projektoriais, pažinimui skirtomis programėlėmis.
---	---	--

„Gyvybė“ (pažįstu gyvybę, gyvybė turi poreikių, netikėti atradimai) Vertybė nuostata: <i>Rūpinasi viskuo, kas vyksta aplinkui, domisi, žavisi ir mėgaujasi gamtine bei kultūrine aplinka.</i>	Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas: puoselėjamas vaiko noras tyrinėti, pažinti, giliau suprasti gamtinę bei kultūrinę aplinką. Vaikas skatinamas atrasti, išbandyti įvairius pažinimo ir mokymo(si) būdus. Gamtinėje aplinkoje kuriami kontekstai ugdantys dorovinius santykius su gamta. Kiekviename kontekste laikomasi darnumo ir tvarumo principo. Ilgalaikiai stebėjimai, eksperimentai, patirtinės veiklos, žygiai, edukacinės veiklos leidžia vaikui rasti atsakymus į keliamus klausimus. Realių ir virtualių aplinkų kontekstas: skaitmeninės technologijos leidžia pamatyti tai, kas būtų neįmanoma plika akimi arba nesaugu (mikroskopai ir mikroorganizmai, vaizdo įrašai, 3D vaizdai ir egzotiniai, plėšrūs gyvūnai, gamtos reiškiniai, gyvybės poreikiai virtualioje ir realioje aplinkoje ir t.t.). Žaismės kontekstas: žaidimas vienas iš pagrindinių būdų gyvosios ir negyvosios gamtos tyrinėjimui, pajutimui pasitelkiant visus pojūčius, vaizduotę, emocijas ir judesius. Gamtos pažinimui pasitelkiami įvairūs judrieji žaidimai, naratyvas, ieškojimų žaidimai, draugiškos varžybos, estafetės ir kt. Išnaudojamos lauko erdvės, netoliese esantys miškai. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: mokytojas žadina ir puoselėja vaiko smalsumą tyrinėti gyvąją gamtą keldamas atvirus klausimus, skatindamas vaiką klausinėti, pačiam ieškoti atsakymų, kritiškai mąstyti. Kartu su vaiku eksperimentuoja, įtraukia į ilgalaikius stebėjimus, organizuoja ugdymą(si) kur vaikas gali tyrinėti gamtą tiek natūralioje, tiek virtualioje erdvėje, kas praplečia ugdymo(si) galimybes.	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Veikdamas natūralioje gamtinėje aplinkoje vaikas įgauna pradinius gyvosios gamtos pažinimo įgūdžius. Stebi gyvūnus, augalus, vabalus, laisto gėles, sėja sėklas ir rūpinasi savo sodinukais. Per jutiminius patyrimus (liečiant, stebint, užuodžiant, ragaujant, klausant) ir pokalbius apie gyvus organizmus ugdomas rūpestingumas, empatija ir supratimas, kad gyvybė yra svarbi ir ją reikia saugoti. <i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Vaikas stebi augančius augalus mokyklos lauko aplinkoje, šalia esančiame miške, pats sodina ir augina prieskonines žoleles, daržoves, sodo augalus, tyrinėja medžius, krūmus, stebi vabalus, paukščius, jais rūpinasi. Atlieka bandymus su vandeniu ir smėliu, aiškinasi kam reikalingas vanduo, sužino vandens svarbą gyvybei. Virtualioje erdvėje, išvykų metu susipažįsta ir rengia žodinius pristatymus apie naminius, egzotinius ir plėšrius gyvūnus, dalinasi
--	---	--

		patirtimi apsilankę zoologijos soduose, ūkiuose. Dalyvaudami projektuose vaikai mokosi tausoti gamtos išteklius. Tyrinėdami aplinką naudoja: prizmes, veidrodžius, didinamuosius stiklus, išmaniąsias technologijas.
„Skaičiavimas ir modeliavimas“ (atrundu skaičius ir skaičiavimo būdus, ką apie mus ir įvykius sako duomenys) Vertybinė nuostata: <i>Pasirengęs pažinti pasaulį naudodamasis jam suprantamais matematiniais metodais.</i>	Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas: pasitelkiant matematinius gebėjimus, vaikas tyrinėja aplinką, rinkdamas ir analizuodamas duomenis apie jį supančią realybę. Naudoja skaičiavimą, matavimus, rūšiavimą ir klasifikavimą, kad suprastų ir apibūdintų aplinkos objektus, jų savybes, dydžius ir santykius. Tai padeda ugdyti gebėjimą stebėti, analizuoti ir spręsti problemas, taip pat lavina kritinį mąstymą ir kūrybiškumą. Vaikui keliami iššūkiai, keliami klausimai skatinantys atrasti pažinimo ir mokymosi būdus. STEAM veiklos, įvairios fiksavimo priemonės, leidžia vaikui atrasti tyrinėjimu pagrįstus sprendimus. Realijų ir virtualių aplinkų kontekstas: integruojant skaitmenines priemones į ugdymo(si) procesą, sukuriama galimybė perkelti aplinkos objektus į skaitmeninę erdvę ir kurti skaitmeninį turinį, kuris lavina vaiko matematinį mąstymą. Pasitelkiant skaitmenines technologijas, vaikas renka duomenis, analizuoja juos ir pristato gautus rezultatus savo draugams, taip stiprinami gebėjimai dirbti su informacija ir spręsti matematikos užduotis interaktyviais būdais. Žaismės kontekstas: įvairių žaidimų metu puoselėjami skirtingi būdai pažinti skaičių pasaulį. Pasitelkiant judesius, fantaziją, veikiant daiktinėje erdvėje vaikas atranda skaičius, skaičių seką, tampa tyrėju, planuoja veiksmų seką, susiduria su nuspėjamais ir atsitiktiniais įvykiais. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: mokytojas skatina vaiko smalsumą, kelia iššūkius, kuria aplinką, kurioje vaikas gali atrasti matematines	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Vaikas ugdo(si) gebėjimus pastebėti kiekį, rūšiuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį, dėti eilės tvarką, kartoti paprastus ritmus. Žaisdamas skaičiuoja žingsnius, žaislus, dēlioja kaladėles, tyrinėja įvairias formas. Žaidimo metu susipažįsta su skaičiavimo pradmenimis, lavina kognityvinius bei dėmesio sutelkimo gebėjimus. <i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Matematinį, judriųjų, pirštukinių žaidimų, eilėraščių, dainelių, vaizdinės medžiagos pagalba vaikas susipažįsta su skaičiais, mokosi skaičiuoti. Skaičiuoja aplinkoje esančius daiktus, draugus, kūno dalis, gamtines medžiagas, sekundes, žingsnius. Rūšiuoja daiktus, stato iš kaladėlių bokštus, susipažįsta su

	idėjas per žaidimus, kūrybiškas veiklas ir kasdienes situacijas. Jis padeda suprasti skaičiavimo principus, naudodant konkrečius pavyzdžius, bei skatina eksperimentuoti su aplinkoje esančiais daiktais.	dydžio ir kiekio sąvokomis, atlieka skaičiavimo užduotis. Atliekant eksperimentus ir stebėjimus, renka duomenis, piešia diagramas ir schemas bei pristato jas savo grupės draugams.
„Matematiniai erdvės tyrinėjimai“ (matavimai kasdienėje aplinkoje, eksperimentai su geometrinėmis figūromis, kaip apibūdinti vietą ir padėtį) Vertybinė nuostata: <i>Domisi matematiniais erdvės tyrinėjimais ir su malonumu įgyja žinių, džiaugiasi pasiektais rezultatais.</i>	Žaismės kontekstas: vaikas pradeda tyrinėti erdvę per žaidimus, aktyvias veiklas ir kasdienes situacijas, kurios leidžia pažinti geometrijos pagrindus, pvz., formas (apskritimus, trikampius, kvadratus), erdvines orientacijas (priešais, už, šalia) ir dydžių santykius. Žaisdamas judriuosius žaidimus, orientuodamasis pagal tam tikras nuorodas perpranta judėjimo krypties ir buvimo vietos sąvokas. Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas: skatinamas vaiko noras tyrinėjant atrasti erdvinės informacijos gausą aplink mus, susijusią su panašumu, elementų išdėstymu, atsikartojimu ir formų bendrumu. Spontaniškai ar tikslingai veikdamas aplinkoje vaikas atranda matematinius objektus, geometrines figūras, jas apibūdina, grupuoja, kuria erdvinis objektus, kompozicijas, sudaro sekas. Realijų ir virtualių aplinkų kontekstas: naudodant skaitmenines priemones (edukacinės programėlės, interaktyvios žaidimų platformos), vaikas praktikuoja judėjimo krypties nustatymą, pvz., sekdamas nurodymus, rodančius kelią į tam tikrą tašką (į priekį, atgal, į dešinę, į kairę). Stebėdamas virtualioje erdvėje pateiktus dvimačius, trimačius matematinius objektus atranda panašumus ir skirtumus. Atlikdamas užduotis, kuria geometrinius objektus, sprendžia dėlionių tipo užduotis, kuria konkrečias figūras, jas sujungia arba modifikuoja. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: mokytojas atkreipia vaiko dėmesį į aplinkoje esančius matematinius objektus, kartu su vaiku kuria kontekstus kur gali savarankiškai tyrinėti ir atrasti	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Pažindamas erdvę vaikas formuoja pirmuosius erdvinio santykių suvokimo įgūdžius. Tyrinėja aplinką judėdamas – lipa, lenda, pasislepia, deda daiktus į vidų, ant viršaus, šalia. Žaidžia slėpynių, nurodo kryptis („aukštyn“, „žemyn“, „po stalu“). Pradeda suprasti savo kūno padėtį erdvėje, ugdo orientaciją ir erdvinį mąstymą. <i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Vaikas geometrines figūras, piešia, ieško aplinkoje, naudoja meninėje veikloje, sprendžia užduotis, kuriose reikia atpažinti ir susieti formas su kasdieniais objektais. Klasifikuoja daiktus pagal pateiktą požymį. Matuoja ilgį (pasirinktais mato vienetais, sprindžiais, žingsniais, juostelėmis), masę (kilnojant daiktus,

	matematiką per žaidimus, skatina atpažinti ir tyrinėti formas aplinkoje: tiek natūralioje aplinkoje (medžiai, pastatai), tiek dirbtinėje (žaislai, baldai), papildo aplinką skaitmeninėmis technologijomis, kurios praplečia ugdymosi galimybes.	sveriant ant svarstyklių), turi (perpilant vandenį, beriant birius produktus į pasirinktą indą), lygina daiktus tarpusavyje pagal ilgį, aukštį, svorį, tūrį.
„Skaitmeninių technologijų pasaulis“ (skaitmeninis raštingumas, veiksmų sekos ir problemų sprendimas) Vertybinių nuostatų: Noriai naudojami skaitmeninės priemonės, kuria skaitmeninį turinį, perpranta programavimo, sekos sudarymo pagrindus.	Realiojo ir virtualiojo aplinkos kontekstas: integruojamos skaitmeninės technologijos praplečia ugdymo(si) galimybes patirti, pamatyti tai kas būtų neįmanoma arba nesaugu realioje aplinkoje. Pasitelkiant informacines technologijas kuriama patraukli ugdymo(si) aplinka, kurioje gali mokytis žaidžiant, aktyviai kurti išorinio pasaulio objektus. Įvairios priemonės veikiančios mobiliuosiuose įrenginiuose suteikiame galimybę kūrybiškai išreikšti save, lavinti kritinį mąstymą, sprendžiant įvairias užduotis, tyrinėti aplinkinį pasaulį. Šios priemonės pritaikomos ne tik grupėje, bet ir lauko aplinkoje. Naudojant įvairias programėles, vaikas piešia, fotografuoja, įgarsina ir taip kuria savo istorijas bei dalinasi jomis su kitais. Pažinimo programėlės padeda ieškoti informacijos apie gyvūnus, augalus ar kitus juos dominančius objektus. Programėlės, skirtos kvadratinio kodų kūrimui ir nuskaitymui, leidžia vaikui ne tik naudotis nuskaityto kodo pateikiama informacija, bet ir patiems kurti bei užkoduoti skaitmeninį turinį. Papildytos realybės programėlės leidžia vaikui matyti erdvinius 3D vaizdus, pvz., realaus dydžio pasirinktus gyvūnus ir kitus objektus, atgyjančius piešinius, pasakos herojus. Taip pat vaikas pats kuria 3D vaizdus, papildo juos garso įrašu ir išsaugo. Žaismės kontekstas: skaitmeninės technologijos praplečia vaikų galimybes tyrinėti, pažinti ir suprasti aplinkinį pasaulį. Žaisdami vieni ar su draugais, dëliodami dëliones virtualioje ar natūralioje aplinkoje, duodami komandas, paskirstydami vaidmenis, numatydami veiksmų seką, laikydamiesi susitarimų vaikai mokosi priimti ir pateikti žodines komandas įvairiais būdais, nepasiekus norimo žaidimo rezultato vaikai mokosi rasti problemų	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Vaikas ugdo(si) pradinių technologijų naudojimo įgūdžius. Žaidžia su interaktyviais žaislais, (pvz., mokomieji telefonai, muzikinės priemonės, piešimo įrankiai ir kt.), žiūri trumpus edukacinius vaizdo įrašus, varto interaktyvias knygas, klausosi garsų ir dainų. <i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Vaikas klausosi pasakų, dainelių, žiūri įvairius edukacinius filmukus, žaidžia mokomuosius žaidimus, tyrinėja 3D vaizdus, dalyvauja viktorinose, atlieka lavinamąsias užduotis, dalyvauja tarptautiniuose projektuose virtualiai bendraudamas su kitų šalių vaikais. Kuria skaitmeninį turinį naudodamasis piešimo programėlėmis, įgarsindamas piešinius, fotografuodamas (gamtą, emocijas, savo kūrybos darbelius), kuria atvirukus su Canva platforma,

	sprendimą keisdami veiksmų seką. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: mokytojas padeda vaikui susipažinti su skaitmeninėmis technologijomis ir priemonėmis (interaktyvios grindys, žaislai, planšetės, mokomosios programėlės,) bei jų veikimo principais. Papildo ugdymo(si) aplinką skaitmeninėmis technologijomis įgalindamas vaiką veikti savarankiškai. Atsakingai riboja praleidžiamą laiką prie išmaniųjų įrenginių.	koduoja ir atkodoja informaciją nuskaitydamas QR kodą su išmaniaisiais įrenginiais. Programavimo įgūdžius igyja programuodamas paprastas sekas, pateikdamas nurodymus grupės draugams žaidimo metu.
--	--	---

5 pav. Ugdymo sritis „Aš kalbų pasaulyje“

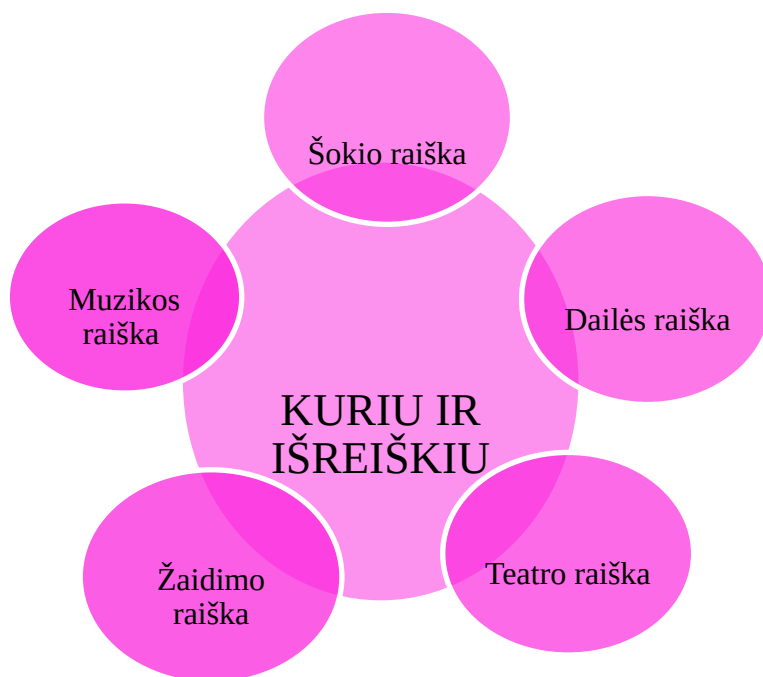
UGDYMOSI SRITIS „AŠ KALBŲ PASAULYJE“		
PASIEKIMŲ SRITYS. Aplinkos pažinimas, fizinis aktyvumas, gebėjimas žaisti, kalbų supratimas kalbinė raiška, estetiškas suvokimas, tyrinėjimas, problemų sprendimas, mokėjimas mokytis.		
ŠIOJE UGDYMOSI SRITYJE AUGINAMOS VAIKO GALIOS. Besirūpinantis savimi ir kitais, komunikabilus, sėkmingai besimokantis.		
ESMINIAI GEBĖJIMAI. 1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą , (žr. 9-15, 24-28 psl.)		
Ugdymosi srities turinio aspektas ir vertybinė nuostata	Ugdymo(si) kontekstai, vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese	Ugdymo(si) gairės - vaiko veikseną (atsižvelgiant į vaikų amžių, poreikius ir galias)

„Žodinės ir nežodinės kalbos supratimas,, (klausymas, žodinės kalbos suvokimas, nežodinės kalbos suvokimas, rašytinės raidės ir vaizdinės, informacijos suvokimas). Vertybinė nuostata: <i>Noriai bendrauja pasitelkdamas žodinius ir nežodinius komunikavimo būdus, girdi save ir kitus).</i>	Žaismės kontekstas: taikant žaidimus vaikas aktyviai dalyvauja įvairiose veiklose, kurios ugdo žodinius ir nežodinius kalbos įgūdžius, taip pat padeda lavinti vaizdinę ir rašytinę raidę, skatina kūrybiškumą, bendravimą, problemų sprendimą ir socialinius įgūdžius. Ugdymo procese žaismė naudojama kaip metodas, leidžiantis vaikui ugdyti klausymosi ir kalbos supratimo įgūdžius (klausosi užuominų ir stengiasi atspėti žodžius). Taip pat ugdymas apima kūrybines užduotis, kai vaikas naudojami vaizdiniais įrankiais – piešiniais, paveikslėliais, žaidimo kortelėmis – išreiškia savo mintis ir pasakojimus. Judraus patirtinio ugdymosi kontekstas: aktyvių užsiėmimų metu (pavyzdžiui mankštoje) vaikas naudojami įvairiomis judėjimo priemonėmis, tokiomis kaip šokinėjimas, bėgimas, ir tuo pačiu bendrauja su mokytoju, atlikdamas užduotis, kurios reikalauja klausymo ir supratimo. Naudojame natūralią aplinką (parkus, miškus) ir dirbtinai sukurtas erdves (aktyvius koridorius su judriomis priemonėmis), stimuliuojančią aplinką vaiko judėjimui ir kalbos vystymuisi. Aplinka tampa prasminga ir stimuliuojanti, nes integruojama tiek fizinė veikla, tiek kalbinė komunikacija. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: mokytojas stebi ir padeda vaikui suvokti ir tinkamai interpretuoti nežodinę kalbą, įtraukia į kūrybiškas veiklas, kurios skatina vaiko saviraišką naudojant mimiką ir gestus, parenka vaiko smalsumą skatinančias užduotis pagal amžių ir gebėjimus, užtikrina, kad klausymas būtų aktyvus (užduoda klausimus, skatina atkurti išgirstą informaciją).	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Vaikas klausosi lopšinių, dainelių ir eilėraščių, žaidžia su garsų šaltiniais (barškučiais, varpeliais), klausosi skaitomų pasakų, reaguoja į balsą šypsena, judesiu ar garseliu, atpažįsta pažįstamus garsus ir žodžius, atsigręžia į garso, ieško jo šaltinio. Klausosi ir stebi kalbančius suaugusiuosius, supranta ir vykdo paprastas instrukcijas („duok kamuolį“, „parodyk nosytę“), atpažįsta kasdien vartojamus žodžius, kartoja girdėtus žodžius, reaguoja į prašymus, dalyvauja trumpuose pokalbiuose. Stebi veido išraiškas (šypsena, pyktis, nustebimas), supranta gestus („labas“, „ate“), mojuoja atsisveikinant, kopijuoja kūno kalbą, reaguoja į prisilietimus, žvilgsnio kryptį. Domisi paveikslėlių knygelėmis, verčia knygų puslapius, rodo paveikslėlius, atpažįsta vaizduojamus objektus, mėgina kartoti žodžius matydamas iliustracijas. Tyrinėja paveikslėlius, rodo pažįstamus daiktus paveikslėliuose, žaidžia su vaizdinėmis kortelėmis, jungia vaizdą su realiu
--	--	---

		objektu, domisi animuotais vaizdais, dėlioja paprastas dėliones. <i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Vaikas savarankiškai interpretuoja tekstus, naudodamas iliustracijas kaip papildomą informaciją, stebi ir analizuoja paprastus tekstus su iliustracijomis, pasakojimus su vaizdais, atpažįsta, kas pateikta rašytiniu pavidalu. Atsako į klausimus apie girdėtą pasakojimą (pvz., kas buvo pasakoje, kas nutiko pirmiausia, kas buvo pagrindinis veikėjas). Dalyvauja vaidmenų žaidimuose, perteikdamas jausmus per kūno kalbą, bando susieti tekstą su iliustracijomis.
Kalbinė raiška (Kalbėjimas, bendravimas ir komunikacija, rašytinė raiška) Vertybinė nuostata: <i>Naudoja įvairias komunikavimo priemones kurdamas kupina empatijos ir supratimo bendravimo</i>	Žaismės kontekstas: įvairių žaidimų metu vaikas natūraliai mokosi kalbėti, klausytis, reikšti savo mintis ir emocijas. Žaisdamas perteikia informaciją skirtingais komunikavimo būdais. Žaidžiant vaidmeninius žaidimus įsijaučia į skirtingus personažus, imituoja įvairias situacijas priskirdamas sau socialinius vaidmenis. Žaidžiant klausimo žaidimus vaikas lavina gebėjimą klausyti ir atsakyti. Atkartojimo žaidimai lavina atmintį, vaikas mokosi taisyklingai tarti žodžius, perpranta kalbos struktūrą. Žaisdamas su spalvotomis kortelėmis apibūdina pavaizduotus objektus, kuria istorijas ir pasakojimus, mokosi užduoti klausimus grupės draugams. Žaisdamas vaikas kalba su savimi, su kitais, klausinėja, pradeda pokalbius, prašo, šaukia, nurodo, stengiasi laikytis paprastų kalbinio etiketo taisyklių.	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Vaikas klausosi, stebi, mėgdžioja, leidžia garsus, burbuliuoja, kartoja, taria pirmuosius žodžius, skiemenuoja, dainuoja. Žaidžia pirštukų žaidimus, imituoja garsus, atsako į paprastus klausimus, jungia žodžius į trumpus sakinius, kuria pasakojimus paveikslėlių pagalba, reiškia emocijas, norus žodžiais, gestais, mimika. Mėgdžiodamas keičia intonaciją.

<i>kultūrą.</i>	Kalbų įvairovės kontekstas: ugdymo(si) aplinka papildoma vaizdinėmis ir garsinėmis priemonėmis skatinančiomis pasaulio kalbų pažinimą. Organizuojamos viešo kalbėjimo dienos. Vaikas dalinasi žiniomis apie skirtingas šalis ir ten girdėtas kalbas. Kitakalbis vaikas skatinamas pasakoti savo gimtąją kalbą apie šeimą, tradicijas, kultūrą ar įvykius iš kasdienio gyvenimo. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: mokytojas kartu su vaiku kuria aplinką skatinančią bendravimą ir bendradarbiavimą. Grupės aplinką praturtina vaizdinėmis priemonėmis, raidėmis, skirtingais užrašais, puoselėja vaiko pasitikėjimą savo gebėjimais kalbėti, skatina pagarbą įvairioms kalboms ir kultūroms. Organizuoja kūrybines piešimo ir rašymo veiklas supažindindamas su skirtingų tautų rašymo ypatumais.	<i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Vaikas tobulina savo kalbos įgūdžius klausydamasis pasakojimų, dainų, eilėraščių, žiūrėdamas edukacinius filmukus, dalyvaudamas pokalbiuose ir diskusijose, pats kuria istorijas, jas vaidina, dalinasi patirtimi ir emocijomis, užduoda klausimus ir klausosi kitų pasakojimų. Dalyvauja siužetiniuose vaidmenų, atkartojimo, komandiniuose ir kt. Žaidimuose kurdamas įvairias kalbines situacijas, dėlioja raides iš įvairių daiktų, gamtinių medžiagų, rašo įvairius simbolius ant skirtingų paviršių, perteikia norimą informaciją simboliais, piešiniais, kopijuodamas raides, žodžius. Organizuojamos veiklos pvz. „Pasaulio kelionės“, kuriose vaikas susipažįsta su skirtingomis kultūromis, mokosi skirtingų tautų mandagumo frazių.
„Kalbų įvairovės suvokimas, kalbinės tapatybės formavimasis,, Vertybinė nuostata:	Kultūrinių dialogų kontekstas: kuriama aplinka skatinanti kultūrų ir kalbų įvairovės pažinimą. Vaikas mokosi aplinkoje praturtintoje įvairių kultūrų simbolika, ženklais, klausosi skirtingomis kalbomis kalbamos kalbos ir tyrinėja knygas, parašytas įvairiomis kalbomis. Į ugdymo(si) procesą įtraukiamos ugdytinių šeimos, kurios kviečiamos pasakoti savo kultūros pasakas, dainas, pristatyti tradicijas, papročius ir vertybes.	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Vaikas klausosi dainelių įvairiomis kalbomis, kartoja žodžius, sveikinas skirtingomis kalbomis. Klausosi pasakų ir eilėraščių įvairiomis tarmėmis, žaidžia su

<i>Kuria pagarbius ir harmoningus santykius su kitais - klausydamas, suprasdamas, reaguodamas.</i>	Žaismės kontekstas: vaikas skatinamas pajauti kalbą įvairovę per žaidybines veiklas. Žaisdamas įvairius vaidmeninius, kūrybinius, kalbos, naratyvinius žaidimus naudoja savo žinias įgytas pasakojimų ir tyrinėjimų metu apie kitas kultūras ir šalis. Kalbų įvairovės kontekstas: naudojant skaitmenines technologijas vaikas dalyvauja tarptautiniuose projektuose kur turi galimybę bendrauti su kitų šalių vaikais, dalintis patirtimi, girdėti skirtingas kalbas. Skaitmeninių technologijų pagalba vaikas susipažįsta su skirtingomis kalbomis klausydamas dainų, pasakojimų, žiūrėdamas įvairius trumpus edukacinius filmukus. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: mokytojas sudaro vaikui sąlygas girdėti įvairių kultūrų ir šalių kalbas, papildo aplinką įvairių kultūrų simbolika, ženklais. Padeda vaikui įgyvendinti jų sumanymus, palaiko iniciatyvas, organizuoja veiklas, kurių metu vaikas gali ne tik girdėti, bet ir vartoti kitų šalių kalbą (žodžius, frazes).	garsais ir intonacijomis, mokosi atpažinti žodžių skambesį įvairiomis kalbomis. Susipažįsta su skirtingų kultūrų personažais per knygas ir žaislus. Klausosi kitataučio vaiko kalbos, bando susikalbėti gestais, mimika ar gimtąja kalba. <i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Vaikas tyrinėja įvairių šalių ženklus, simboliką, klausosi garso įrašų, dainuoja daineles. Žaidimo metu kuria savo kalbas, domisi kitomis kalbomis, atkartoja girdėtas frazes ir žodžius, bando imituoti kitų šalių kultūros ypatumus. Su savo šeima dalyvauja organizuojamuose susitikimuose, dalinasi savo šeimos tradicijomis ir papročiais. Dalyvauja tarptautiniuose projektuose, kurių metu bendrauja su kitų šalių vaikais.
---	--	--

6 pav. Ugdymo sritis „Kuriu ir išreiškiu“

UGDYMO SI SRITIS „KURIU IR IŠREIŠKIU“		
PASIEKIMŲ SRITYS. Aplinkos pažinimas, fizinis aktyvumas, gebėjimas žaisti, estetinį suvokimą, meninę raišką, kūrybiškumas.		
ŠIOJE UGDYMO SI SRITYJE AUGINAMOS VAIKO GALIOS. Besirūpinantis savimi ir kitais, kūrybingas, komunikabilus, sėkmingai besimokantis.		
ESMINIAI GEBĖJIMAI. 1-3 ir 4/6 žingsnių pasiekimai. Nuoroda į ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą , (žr. 18-23, 25-28 psl.)		
Ugdymosi srities turinio aspektas ir vertybinė nuostata	Ugdymo(si) kontekstai, vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese	Ugdymo(si) gairės - vaiko veiksmas (atsižvelgiant į vaikų amžių, poreikius ir galias)
„Žaidimo raiška“ (žaidimas – kaip savo kūno galimybių tyrinėjimas, žaidimas – kaip aplinkos ir veikimo su aplinkos objektais	Žaismės kontekstas: žaidimas pagrindinė vaiko veikla, natūralus būdas įgyti naujų žinių, patirčių ir supratimo apie pasaulį. Žaidimo metu vaikas sau priimtinais būdais tyrinėja aplinką, kuria socialines sąveikas, eksperimentuoja, lavina vaizduotę, reiškia emocijas, tampa kūrėju ir atradėju. Vaikas visapusiškai ugdo(si) žaidžiant sensorinius, didaktinius, vaidmeninius, siužetinius, kūrybinius, judriuosius, stalo, su taisyklėmis ir kitus žaidimus. Vaikas skatinamas žaisti savarankiškai, žaidžiant bendrauti ir bendradarbiauti su kitais, modeliuoti	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Žaidžia judriuosius žaidimus, šokinėja, ropoja laipioja daugiafunkciniais lauko įrenginiais skirtais fizinio aktyvumo skatinimui. Lavina motoriką: mēto ir gaudo kamuolį, supasi ant balansinių sūpynių,

tyrinėjimas, žaidimas – kaip savo patirčių ir socialinių santykių tyrinėjimas, žaidimas – kaip simbolinių taisyklių tyrinėjimas, kūrimas ir laikymasis). Vertybinė nuostata: <i>Noriai bendrauja su kitais vaikais, tyrinėja aplinką, kuria simbolines reikšmes bei taisykles, atskleidžia kūrybiškumą per žaidimų kūrimą.</i>	aplinką kuriant vis naujus žaidimus. Judraus patirtinio ugdymosi kontekstas: žaisdamas judriuosius žaidimus vaikas atranda savo kūno galimybes, lavina erdvinį suvokimą. Komandinių žaidimų metu vaikas mokosi bendradarbiauti su kitais, dalytis, susitarti dėl taisyklių ir koordinuoti veiksmus, aiškiai išreikšti savo mintis. Tyrinėjimo ir gilaus mokymosi kontekstas: kurdamas žaidimą vaikas tyrinėja aplinką, išbando įvairių daiktų, objektų, priemonių panaudojimo galimybes ir juos pritaiko savo žaidime. Žaidimo metu vaikas kelia sau iššūkius, ieško atsakymų į klausimus žaismingai veikdamas vidaus ir lauko edukacinėse erdvėse. Žaidžiant, konstruojant, sąveikaujant su kitais, vaikas stebi savo rezultatus, planuoja veiksmus, sprendžia problemas, kuria vis sudėtingesnes žaidimo taisykles. Realijų ir virtualių aplinkų kontekstas: ugdymo(si) aplinka papildoma skaitmeninėmis priemonėmis, kurios sudaro vaikui galimybes žaisti ne tik realioje, bet ir virtualioje aplinkoje. Vaikas žaidžia mokomuosius žaidimus, kuria skaitmeninį turinį, kurį pritaiko savo žaidimuose. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: mokytojas palaiko vaiko žaislingumą, žaidžia kartu su vaiku, inicijuoja žaidimus, kuria aplinką, kurioje vaikas geriau suprastų pasaulį per žaidimą. Mokytojas skatina vaiko kūrybiškumą ir vaizduotę, teikia grįžtamąją ryšį teigiamai vertindamas vaiko pastangas žaidimo metu.	karstosi. Žaidžia su įvairiais aplinkos objektais: žaislais, daiktais, indais, įrankiais, blokeliais, kubeliais, kamuoliais. Įsitraukia į vandens žaidimus pilsto, lieja, pripildo talpyklas. Veikia su natūraliomis medžiagomis: smėliu, žeme, akmenimis, lapais. Tyrinėja aplinką pasivaikščiojimo metu: stebi medžius, paukščius, gėrasi gamta. Žaisdamas, kartu vaikas mokosi dalintis ir bendradarbiauti. <i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Vaidmeninių ir siužetinių žaidimų metu vaikas kuria įvairias socialines sąveikas. Konstruoja naudodamas skirtingas medžiagas, kuria objektus, kurie atitinka jų idėjas. Žaidžia loginius, stalo žaidimus, atlieka eksperimentus, mokosi rasti problemų sprendimus. Susidurdamas su žaidimo taisyklėmis mokosi atsakomybės, savarankiškumo bei ugdo(si) gebėjimą laikytis taisyklių. Dalyvauja organizuojamose estafetėse ar judriuosiuose žaidimuose, lavina smulkiąją ir stambiają motoriką, bendradarbiavimo
--	--	---

		įgūdžius. Vaikas kuria istorijas, personažus ir situacijas per naratyvinius žaidimus, naudojasi kasdieniais objektais, kad sukurtų naujas pasaulio interpretacijas, perima įvairius vaidmenis, mokosi dalytis, derinti veiksmus ir išspręsti konfliktus. Žaidimo siužetu tampa skaityta knyga, girdėta pasaka, žiūrėtas filmas ar įdomi veikla ją pratęsiant savo išgalvotais būdais.
„Muzikos raiška“ (ankstyvasis muzikinis ugdymas(is)). Vertybė nuostata: <i>Domisi muzika, vertina kūrybinius procesus, džiaugiasi kūryba, mokosi išreikšti save per muziką.</i>	Žaismės kontekstas: žaisdamas muzikiniais instrumentais praturtintoje aplinkoje, veikdamas daiktinėje erdvėje, vaikas atranda įvairių daiktų skleidžiamus garsus, žaisdamas judesiais kuria garsus kūno dalimis spragteldamas, plodamas, trepsėdamas. Muzikinių žaidimų metu susipažįsta su muzikos sąvokomis, kurios pateikiamos per žaidimus, dainas, judesius ir improvizaciją, kad galėtų natūraliai ir linksmai ugdytis. Kūrybinių dialogų kontekstas: kuriama aplinka skatinanti vaiko norą improvizuoti, pasinerti į kūrybinį procesą, spontaniškai ir laisvai tyrinėti garsų pasaulį, kurti muziką skirtingais būdais. Vaikui sudaromos galimybės išreikšti save per muzikinius garsus, kūno judesius, perteikti savo emocijas per muziką. Vaikas mokosi interpretuoti ir „kalbėti“ per muziką, pasirinkdamas, kaip atlikti tam tikrą kūrinį – greitai ar lėtai, su džiaugsmu ar liūdesiu. Realijų ir virtualių aplinkų kontekstas: aplinka papildoma skaitmeninėmis priemonėmis bei įranga, įvairiomis vaizdo ir garso įvesties bei išvesties įranga, taip suteikiamos galimybės ne tik klausytis įvairių garsų, muzikinių kūrinių, skirtingų melodijų, bet ir patiems įrašinėti įvairius garsus kuriant muziką. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese:	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Vaikas dainuoja dainas pagal lengvą ritmą, klausosi ir atpažįsta skirtingų muzikinių instrumentų garsus (pvz., būgnas, pagaliukai, varpeliai, marakasai ir kt.), gamtos garsus (vėjas, lietus, griaustinis, lapų šnaresys ir kt.), kūno skleidžiamus ritminius judesius: plojimai, kojų trepsėjimas, pirštų spragsėjimas. Šoka pagal muziką, žaidžia su paprastais muzikos instrumentais, mokosi išgauti garsus su skirtingais daiktais. Atpažįsta emocijas muzikiniuose kūriniuose pvz., linksma, liūdna muzika. Imituoja garsus pvz., šuo loja, katė miaukia.

	mokytojas su vaiku kuria aplinką kur vaikas gali laisvai išreikšti savo kūrybiškumą, skatina aktyviai klausytis muzikos, supažindina su įvairiais muzikos žanrais, stiliais ir kultūromis, padeda suprasti tokias muzikines sąvokas kaip ritmas, melodija, tempas, garsas, kad galėtų juos naudoti savo muzikinėje raiškoje. Skatina vaiką išreikšti save, savo emocijas per muziką.	<i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Vaikas klausosi įvairių rūšių muzikos, skirtingų muzikinių kūrinių, aptaria, kokias emocijas jie sukelia, mėgdžioja garsus, dainuoja, šoka su judesiais pagal muziką, žaidžia muzikinius žaidimus, kuria muzikinius garsus išbandydamas įvairius instrumentus (barškučius, būgnus, muzikinius trikampus ir t.t), improvizuoja kurdamas garsus, melodijas ar ritmus, mokosi pritarti ritmui muzikiniais instrumentais. Vaikas iš įvairių gamtinių ir antrinių medžiagų kuria savo muzikinius instrumentus ir demonstruoja pasakodamas apie juos kitiems.
„Šokio raiška“ (judesio tyrinėjimas, judesio elementai, šokio kultūra). Vertybinė nuostata: <i>Domisi šokio kalba, vertina kūrybinius procesus, džiaugiasi kūryba, mokosi</i>	Žaismės kontekstas: vaikas šoka ir žaidžia su judesiais, naudodamas savo fantaziją ir kūrybiškumą. Žaidimų ir laisvo judesio metu atranda smagų būdą išreikšti save per judesį, taip lavindamas kūrybiškumą ir fizinę veiklą. Judraus patirtinio ugdymosi kontekstas: vaikas patiria, kaip per judesį gali išreikšti emocijas ir idėjas. Mokosi koordinuoti savo judesius, gerina motoriką ir lavina fizinę ištvermę, tuo pačiu patirdamas džiaugsmą per kūrybinį judesį. Kūrybinių dialogų kontekstas: vaikas dalijasi savo judesiais ir kūrybiškai bendradarbiauja grupėse. Kuria bendrus šokius, stiprina bendravimo įgūdžius ir išreiškia savo mintis bei emocijas, lavindamas socialinius įgūdžius ir kūrybiškumą.	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Vaikas tyrinėja savo kūno judesius, šoka improvizuodamas ar atkartodamas paprastus kūno judesius pagal muziką, žaidžia muzikinius, šokio, ritmo žaidimus, šoka su šalikais, kamuoliais ar kitais daiktais pagal muziką. Derina judesius pagal muziką (linksma, liūdna, greita, lėta).

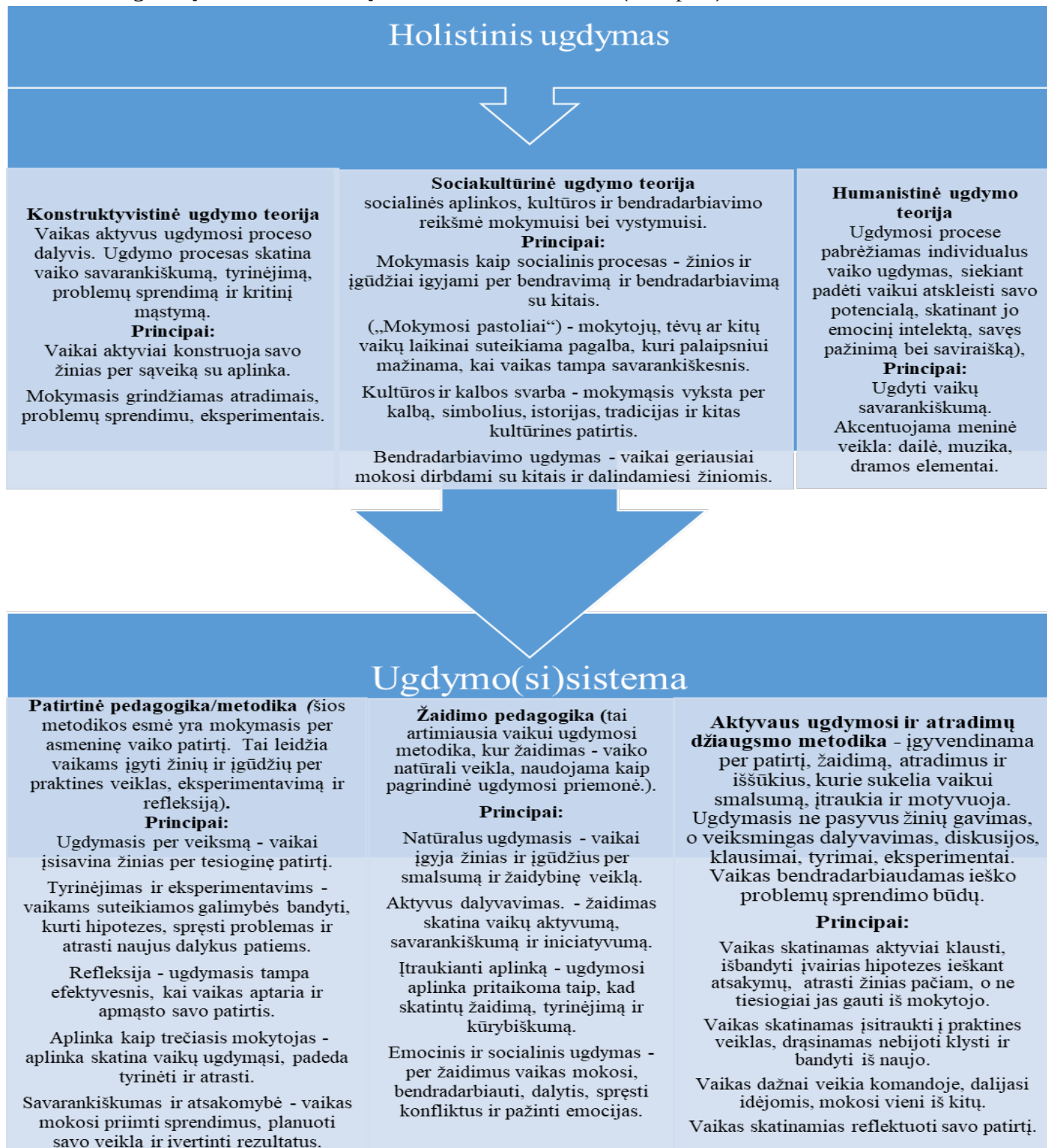
<i>išreikšti save per šokio raišką.</i>	Estetinė ir įvairi aplinka suteikia galimybę dirbti su skirtingomis medžiagomis ir priemonėmis, taip leidžiant atrasti naujas kūrybos galimybes. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: mokytojas kartu su vaiku kuria erdvę kurioje gali laisvai išreikšti save per judesį ir šokį, sudaro sąlygas spontaniškai veikti ir išreikšti savo mintis, palaikydamas jų kūrybinį procesą ir individualumą, padeda lavinti ritminius įgūdžius ir judesio išraišką. Jis skatina kūrybiškumą ir saviraišką, padeda atrasti įvairius judesius, suprasti jų reikšmę ir jungti juos į šokio kompozicijas. Naudojant įvairius rekvizitus (pvz., skarelės, kamuoliukai, šalikai) vaikas turi galimybę improvizuoti, išreikšti emocijas stiprinant kūrybiškumą ir vaizduotę. Mokytojas stebi vaiko pažangą, teikia grįžtamąjį ryšį, skatina bendradarbiavimą porose ar grupėse bei padeda lavinti koordinaciją ir ritmą.	<i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Vaikas klausydamas muzikos šoka laisvai pagal muziką, kuria savo judesius arba atkartoja judesius sujungdamas juos į šokį, šoka vienas, poromis ar rateliuose. Muzikinių žaidimų metu atlieka įvairius judesius pagal komandas arba kūrybiškai išreiškia tam tikras situacijas. Pagal tam tikras temas ar pateiktą emociją improvizuoja šokį, šokio metu naudoja įvairius rekvizitus.
„Dailės raiška“ (vizualaus pasaulio tyrinėjimas, vizualinės raiškos priemonių ir kuriamų vaizdų tyrinėjimas, grafinė ir spalvinė raiška, erdvinė raiška). Vertybinių nuostatų: <i>Domisi dailės pasauliu, vertina kūrybinius procesus, džiaugiasi kūryba, mokosi išreikšti save per vaizdus, formuoja</i>	Žaismės kontekstas: vaikas laisvai eksperimentuoja su spalvomis, formomis ir tekstūromis, kūrybiškai perteikdamas savo idėjas ir jausmus. Žaismingumas leidžia jaustis laisvai ir drąsiai kūrybos procese, įžiebia smalsumą ir atradimo džiaugsmą. Judraus patirtinio ugdymosi kontekstas: dailės veiklose vaikui leidžiama patirti kūrybinius procesus, lavinant jų motoriką, koordinaciją ir erdvinį suvokimą. Kūrybos metu vaikas naudoja įvairius kūno judesius (pavyzdžiui, piešiant, lipdant) ar dirbant su kitomis medžiagomis. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: mokytojas skatina tyrinėti bei eksperimentuoti su įvairiomis technikomis ir medžiagomis. Suteikia vaikui saugią ir palaikančią erdvę, kurioje jis gali laisvai išreikšti savo mintis ir emocijas per meną, padeda vaikui analizuoti kūrinius, ugdyti kritinį mąstymą, stebi vaiko kūrybos procesą, pastebi jo individualius pasirinkimus.	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Vaikas tyrinėja spalvas, formas, tekstūras (pvz., žaisdamas su įvairiais daiktais), naudoja skirtingas vizualinės raiškos priemones: pieštukus, teptukus, spalvotus kamuolius, dažus, lipdymo priemones. Piešia su pirštais, spalvina, dažo rankomis arba naudoja teptukus, spalvotus pieštukus, kreideles, dažus, akvarelę. Lipdo su plastilinu, minkštomis medžiagomis, formuoja daiktus iš molio ar kitos lipdymui skirtos medžiagos. Eksperimentuoja išbandydamas skirtingus piešimo būdus: piešia ant

<i>teigiama požiūrį į meną ir saviraišką.</i>		didelių popieriaus lapų, ant grindų, su įvairiais piešimo įrankiais, daiktais (pvz., šampuoja su lego kaladėlėmis, gamtinėmis medžiagomis). Tyrinėja įvairius paviršius ir tekstūras, jas liečia, apžiūri, čiupinėja. Maišo spalvas atrasdamas naujas. <i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Vaikas kuria ir išreiškia savo idėjas, emocijas ir patirtis per kūrybinį procesą: piešia, dažo, lipdo, karp, konstruoja erdvinius objektus iš įvairių medžiagų, daro kompozicijas iš įvairių netradicinių medžiagų, kuria koliažus. Išbando įvairias dailės raiškos priemones ir technikas. Džiaugiasi matydamas savo ir draugų eksponuojamus darbus, dalyvauja projektuose. Organizuojamų išvykų ir edukacijų metu susipažįsta su įvairiais vaizduojamojo meno stiliais, žanrais ir formomis.
„Teatro raiška“ (vaidybos tyrinėjimas). Vertybinė nuostata: <i>Domisi vaidybos</i>	Kūrybinių dialogų kontekstas: vaidybos metu vaikas skatinamas improvizuoti, kurti ir tyrinėti naujas kūrybines formas. Ši aplinka leidžia vaikui išreikšti savo emocijas ir mintis per vaizduotę, skatina bendradarbiauti su kitais, kurti istorijas ir personažus. Kūrybiniai dialogai leidžia ugdyti vaiko gebėjimą dirbti grupėje, bendrauti ir dalintis idėjomis, kartu palaikant kūrybinį procesą. Žaismės kontekstas: žaidžia tiek struktūrizuotus,	<i>Ankstyvasis ugdymas (1-3 metai)</i> Vaikas žaidžia su lėlėmis, imituoja suaugusiųjų elgesį, atkartoja judesius, girdėtas frazes, balsus. Improvizuoja inscenizuodamas trumpas pasakas su paprastais

menais, interpretavimo būdais tyrinėja pasaulį, kūrybiškai išreiškia save, formuoja teigiamą požiūrį į kūrybą ir meninę raišką.	tiesiogiai, tiek laisvus žaidimus, kuria savo žaidimo taisykles, žaidimo metu naudojami įvairiais rekvizitais ir kostiumais, imituoja garsus ir judesius, taip atranda kūrybiškas formas ir ugdo gebėjimą vaizdžiai perteikti informaciją bei emocijas. Eksperimentuoja su aplinkos objektais, tyrinėja jų funkcijas ir galimybes, mokosi apie priežasties ir pasekmės ryšius. Žaidimo metu vaikas derasi, dalijasi, sprendžia konfliktus ir mokosi veikti grupėje. Judraus patirtinio ugdymosi kontekstas: aktyviai įsitraukia į įvairias veiklas, kurios skatina fizinę, emocinę ir kognityvinę vystymąsi per judėjimą ir patirtį. Vaikas tyrinėja savo kūno galimybes, mokosi valdyti judesius ir koordinaciją, išbandydamas skirtingus judėjimo būdus, žaidimus, šokį ir vaidybą. Dalyvauja veiklose, kuriose naudojami judesiai, garsai ir emocijų raiška, tokiu būdu ugdydami kūrybiškumą ir saviraišką. Vaiko ir mokytojo santykis ugdymo(si) procese: vaikas skatinamas improvizuoti ir išbandyti įvairius vaidybos būdus, palaiko vaiko idėjas, skatindamas drąsiai išreikšti savo emocijas ir mintis. Skatina bendradarbiauti ir dirbti komandoje, tuo pačiu padėdamas suvokti vaidybos procesą ir jo reikšmę. Mokytojas suteikia galimybę kurti savo istorijas, personažus ir scenarijus, skatina apmąstyti veiksmus, diskutuoti apie suvaidintą vaidinimą ir išreikšti, ką jautė vaidindamas.	veiksmams, kūrybiniame žaidime naudodamas grupėje esančius daiktus, drabužius. Žaidžiant su veidrodžiais daro įvairias veido išraiškas, grimasas, bando pavaizduoti skirtingas emocijas. <i>Ikimokyklinis ugdymas (3-6 metai)</i> Vaikas imituoja įvairius garsus ir judesius, inscenizuoja pasakas, kuria istorijas, personažus ir scenarijus, pasitelkia paprastus kostiumus ar rekvizitą, improvizuodamas atranda naujas kūrybines formas, perteikia savo emocijas, patirtį per vaidybą. Vaidindamas su kitais bendrauja ir bendradarbiauja, mokosi vaizdžiai perteikti informaciją, girdėti save ir kitus.
--	--	---

4.1 Ugdymo(si) proceso organizavimo pagrindas, pedagoginės strategijos ir ugdymo(si) organizavimo formos

Mokykla taiko ugdymo teorijas ir metodus, siekdama skatinti vaikų visapusišką raidą bei užtikrinti glaudų bendradarbiavimą su šeima ir bendruomene (žr. 7 pav.).

4.1 Ugdomoji aplinka ir vaikų ugdymo(si) kontekstai

Mokytojas kuria įtraukiančią, vaiko smalsumą puoselėjančią aplinką, praturtintą įvairiomis priemonėmis ir galimybėmis. Ši aplinka estetiškai patraukli ir atvira vaiko iniciatyvoms. Kiekvienas kontekstas turi aiškią idėją arba iššūkį, netikėtumo elementą, kuris žadina vaiko smalsumą ir skatina jį tyrinėti, atrasti bei kūrybiškai išreikšti save įvairiais būdais. Kurdamas tokius kontekstus, mokytojas ir švietimo pagalbos specialistai pirmenybę teikia gamtinėms medžiagoms ir antrinių žaliavų panaudojimui, taip skatindami vaiko kūrybiškumą ir aplinkos tvarumą.

4.2 Bendravimas ir bendradarbiavimas su šeima

Mokykla aktyviai įtraukia tėvus (globėjus) į vaiko ugdymo procesus, atsižvelgiant į šeimos poreikius ir kultūrą, užtikrinant abipusę pagarbą ir vertinimą. Tėvai (globėjai) dalyvauja sprendžiant ugdymo turinį, vertinimą ir tikslų numatymą, kartu su mokytojais. Mokykloje organizuojamos įvairios bendradarbiavimo formos (susitikimai, konsultacijos ir diskusijos), taip pat naudojami šiuolaikiniai informavimo įrankiai: internetinis tinklapis (www.lakstingala.vilnius.lm.lt), Facebook ir el. dienynas. Bendradarbiavimas vyksta per šventes, edukacines veiklas, išvykas ir projektus, o pavasarį organizuojamas tradicinis bendruomenės žygis.

4.3 Parama vaikų ugdymui(si), mokytojams ir šeimoms

Mokykloje veikia komandinis požiūris, kuriame dalyvauja administracija, Vaiko gerovės komisija, mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai. Pateikiamos kelios paramos kryptys:

- Mokytojai planuoja ugdymą, parenka priemones ir metodus, kurie atitinka vaiko ugdymo(si) poreikius ir siekia užkirsti kelią atskirčiai.
- Švietimo pagalbos specialistai teikia paramą vaikams, kurie susiduria su pažinimo, kalbos ar mąstymo raidos iššūkiais, užtikrindami, kad ugdymas atitiktų jų amžiaus ypatumus.
- Švietimo pagalbos specialistai bendradarbiauja su mokytojais, aptardami vaikų poreikius, galimybes ir planuodami ugdymo aplinką bei procesus. Tai padeda išvengti kliūčių ir užtikrinti optimalų vaikų ugdymą.
- Reguliarus vaikų pažangos stebėjimas leidžia laiku reaguoti į pokyčius ir parinkti ugdymo(si) metodus, o individualūs vertinimai ir konsultacijos padeda pritaikyti programą kiekvienam vaikui.
- Organizuojami seminarai ir mokymai mokytojams, pristatomi nauji ugdymo(si) metodai ir geriausios praktikos. Kuriamos individualizuotos ir pritaikytos ugdymo programos, atitinkančios kiekvieno vaiko specialiuosius poreikius.

- Mokytojai ir švietimo pagalbos specialistai nuolat konsultuoja tėvus (globėjus), organizuojant individualius susitikimus, atvirų durų dienas, informacinius susirinkimus ir seminarus.
- Atliepdami įtraukiojo ugdymo koncepciją, jog visi vaikai, nepaisant jų barjerų, gali lankyti bendrojo ugdymo mokyklas, turime galimybę sutikti ir pažinti neįgaliųjų pasaulį bendradarbiaudami su Vilniaus Šilo ugdymo centru, „Vilniaus Lakštingalos namais“, konsultuotis su Vilniaus pedagogine psichologine tarnyba, Vilniaus Šilo ugdymo centro Konsultavimo skyriumi vaikų specialiųjų ugdymo(si) poreikių vertinimo, pagalbos vaikui teikimo klausimais.
- Mokykla taip pat inicijuoja bendradarbiavimą su kitomis išorinėmis institucijomis ir organizacijomis, teikiančiomis pagalbą vaikams, ir tarpininkauja sprendžiant vaikų ugdymo(si) ir teisių klausimus.

V. VAIKŲ UGDYMO(SI) PAŽANGA, UGDYMO(SI) TĘSTINUMAS

Mokykloje nuosekliai ir atsakingai planuojamas kiekvieno vaiko ugdymo(si) procesas, siekiant užtikrinti visapusišką jo augimą ir raidą. Vaiko pažanga ir pasiekimai vertinami vadovaujantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašu, kuriame numatytos 18-ka ugdymo(si) pasiekimų sričių, susijusių su vaiko vertybinėmis nuostatomis ir esminiais gebėjimais, kuriuos vaikas įgyja iki 5–6 metų.

Vaiko ugdymo(si) pasiekimų vertinimas apima šiuos tikslus:

- Pažinti vaiką ir jo individualius poreikius, įskaitant specialiuosius ugdymo(si) poreikius;
- Nustatyti vaiko pasiekimų lygį ir jo daromą pažangą;
- Padėti vaikui suvokti savo stipriąsias puses ir tobulintinas sritis;
- Įvertinti pedagoginio darbo veiksmingumą;
- Informuoti tėvus (globėjus) ir skatinti bendradarbiavimą sprendžiant vaiko ugdymo(si) klausimus.

Vaiko ugdymo(si) proceso stebėseną, dokumentavimą, ugdymo proceso tęstinumo užtikrinimą ir grįžtamojo ryšio teikimą, leidžia užtikrinti individualų požiūrį į kiekvieną vaiką, stebėti jo pažangą bei kryptingai planuoti tolesnius ugdymo(si) tikslus. Elektroninio dienyno „Mūsų darželis“ pasiekimų stebėsenos priemonė „Pasiekimų žingsneliai“ suteikia galimybę sistemingai

dokumentuoti ir analizuoti tiek individualius vaiko pasiekimus, tiek visos grupės pažangą. Ši priemonė padeda mokytojams reflektuoti ugdymo procesą, įtraukti tėvus (globėjus) į dialogą bei stiprinti ugdymo(si) bendradarbiavimą tarp mokyklos ir šeimos.

Vaiko pasiekimai fiksuojami remiantis stebėseną:

- **Kasdienėje veikloje**, žaidimų metu, organizuotose ar spontaniškose veiklose. Stebėjimo laikas ir vieta pasirenkami pagal konkretų stebėjimo tikslą.
- **Pokalbiuose su vaiku**, siekiant išgirsti jo nuomonę apie asmeninę pažangą.
- **Analizuojant elgesį ir socialinius įgūdžius**, kaupiant bei dokumentuojant vaiko pasiekimų įrodymus (nuotraukas) elektroniniame dienyne. Remiantis šia informacija koreguojami ugdymo planai.
- **Diskusijose su tėvais (globėjais)**, aptariant ugdymo(si) klausimus bei vaiko pasiekimus. Vaiko pasiekimai nelyginami tarpusavyje, kiekvienas vaikas vertinamas individualiai, gerbiant jo asmenybę ir šeimos privatumą.

Grįžtamasis ryšys tėvams (globėjams) teikiamas nuosekliai, siekiant stiprinti bendradarbiavimą tarp mokytojų ir šeimos. Mokytojai informuoja tėvus (globėjus) ir kviečia juos į dialogą. Pagrindinė grįžtamojo ryšio forma – individualūs susitikimai su tėvais (globėjais), kurie organizuojami du kartus per metus:

- rudenį – spalio–lapkričio mėnesiais,
- pavasarį – balandžio–gegužės mėnesiais.

Šių susitikimų metu aptariama vaiko pažanga, stebimi pasiekimai bei numatomi tolesni ugdymo(si) tikslai. Papildomai informacija apie vaiko kasdienę veiklą, pasiekimus ir įsitraukimą, ugdymo(si) procesą teikiama pasitelkiant šiuolaikines informacines technologijas – dalijamasi nuotraukomis, vaikų darbais, vykdomais projektais.

Dermė tarp ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo užtikrinama per nuoseklų, vaiko raidą atitinkantį ugdymo proceso planavimą, bendradarbiavimą tarp mokyklos ir vaiko, jo šeimos, mokytojų ir ugdymo turinio integracijos. Priešmokyklinio ugdymo programa tęsia ir gilina

ikimokyklinio laikotarpio pasiekimus, gebėjimus bei ugdomas vertybines nuostatas. Mokykla užtikrindama dermės procesą:

- stebi ir vertina vaikų pažangą, kad perėjimas vyktų sklandžiai;
- keičiasi informacija apie vaiko pasiekimus, gebėjimus, elgesį ir poreikius su tėvais (globėjais);
- siekia, kad fizinė ir emocinė aplinka, susitarimai bei ugdymo(si) metodai būtų nuoseklūs ir pažįstami vaikui, mažinantys patiriamą stresą pereinant į kitą grupę;
- vykdo bendrus projektus ir kitas edukacines veiklas mokyklos viduje ir už jos ribų;
- skatina tėvus (globėjus) aktyviai dalyvauti ugdymo(si) procese bei sprendimuose, kurie užtikrina ugdymo(si) tęstinumą namuose;
- koreguoja ugdymo(si) planus užtikrindama sklandų vaiko pasirengimą priešmokyklinio amžiaus etapui;
- skiria ypatingą dėmesį vaiko keliui į jo paties ūgtį, tikslų ir uždavinių pritaikomumui individualiems vaiko poreikiams;
- kuria sąlygas vaiko asmeniniam tobulėjimui, sudaro sąlygas reflektuoti, reikšti nuomonę ir aktyviai įsitraukti į jo paties ugdymo(si) procesą.

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

Programą numatoma atnaujinti kas 5-erius metus, atsižvelgiant į valstybinius standartus, mokyklos struktūros pokyčius, išorinį kokybės įsivertinimą ir rezultatų analizę.

Mokyklos ikimokyklinio ugdymo programa 2025 m. gegužės 14 d. pristatyta Mokyklos bendruomenei.

LITERATŪRA

1. Brėdikytė, M., Brandišauskienė, A., & Sujetaitė-Volungevičienė, G. (2015). *Vaikų žaidimo paslaptys: metodinės rekomendacijos specialistams*. UAB „Vitae Litera“.
2. Bruzgelevičienė, R. (2014). Ugdymo paradigmų iššūkiai didaktikai. *Monografija*, 427–452. Lietuvos edukologijos universitetas.
3. Burvytė, S. (2022). *Sumanioji edukacija vaikų žaidimuose*. VŠĮ „Vaikų ugdymas“.
4. Gražienė, V., Jonynienė, V., Kondratavičienė, R., Markevičienė, N., Poškevičienė, E., Vaišvila, H., & Vizbarienė, A. (2021). *Patirčių erdvės. I knyga*. Prieiga per internetą: http://www.ukvm.lt/bylos/el_biblioteka/Ikimokyklinio_ugdymo_padejejas/Patirciu_erdves_I_knyga.pdf
5. Gudynas, P. (2019). *Ankstyvojo amžiaus vaikų ugdymo metodologija*. Švietimo ir mokslo leidykla.
6. Ikimokyklinio ugdymo programa. (2017). *Žingsnis po žingsnio*.
7. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2015). *Geros mokyklos koncepcija (Išsakyamas Nr. V-1308)*. Prieiga per internetą: https://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2015/08/GM_koncepcija_11-121-V.V..pdf
8. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2015). *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos*. Prieiga per internetą: https://issuu.com/ikimokyklinis/docs/knyga_-_rekomendacijos
9. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. (2020). *Išmaniosios technologijos ir informacinis mąstymas*. Nacionalinė švietimo agentūra.

10. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2023). *Ikimokyklinio ugdymo programos gairės (Įsakymas Nr. V-1142)*. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/76bb8f404b5911ee8185e4f3ad07094a?jfwid=f5arm3g7r>
11. Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2024). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymosi pasiekimų aprašas (Įsakymas Nr. V-131)*. Prieiga per internetą: <https://www.nsa.smm.lt/projektai/wp-content/uploads/2024/02/Ikimokyklinio-amziaus-vaiku-ugdymosi-pasiekimu-aprasas.pdf>
12. Malinauskienė, R. (2020). *Vaikų emocinio intelekto ugdymas: praktiniai patarimai pedagogams*. Šviesa.
13. Mažeikis, J. (n.d.). *Holistinis ugdymas: teorija ir praktika*.
14. Monkevičienė, O. (2011). *Ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdymas: teoriniai ir didaktiniai aspektai*. VPU leidykla.
15. Monkevičienė, O., & Nacionalinė švietimo agentūra. (2021). *Žaismė ir atradimai: metodinės medžiagos rinkinys ikimokyklinio ugdymo pedagogams*. Nacionalinė švietimo agentūra.
16. Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa. (2022). *Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų 2 priedas*. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/1a764050239511edb4cae1b158f98ea5/asr>
17. Priešmokyklinių kompetencijų aprašas. Prieiga per internetą: <https://smsm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/smm-svietimas/svietimas-priesmokyklinis-ugdymas/priesmokyklinio-ugdymo-programa/>
18. Ruškienė, I., & Slušnienė, G. (2015). Aplinkos reikšmė ikimokyklinio ugdymo(-si) kokybei. *Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas: situacija ir visuomenės lūkesčiai*, 137–150. Klaipėda: Klaipėdos valstybinė kolegija.
19. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. (2023). *Universalaus dizaino mokymosi gairės: mokymosi kelias kiekvienam ir kiekvienai*. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija. Prieiga per internetą: <https://tukstantmeciomokyklos.lt/wp-content/uploads/2023/11/Universalaus-dizaino-mokymuisi-gaires.pdf>

Išvados apie mokyklos veiklos kokybę:

- stiprieji mokyklos veiklos aspektai:

1. Palankus mikroklimatas. Vyrauja pozityvi atmosfera, grįsta malonių bendravimu ir bendradarbiavimu. (1.1 – 2 lygis)
2. Mokytojas skatina vaikus bendradarbiauti, veikti savarankiškai kurdamas įvairias socialines sąveikas grupėje. (1.2 – 3 lygis)
3. Grupėse sudarytos palankios ugdymo(si) sąlygos vaikų poreikių tenkinimui, saviraiškos plėtrai. (1.3 – 2 lygis)
4. Vaikai pasitiki mokytoju, todėl drąsiai kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai patys nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais. (2.1 – 3 lygis)
5. Užtikrinama, kad kiekvieną dieną, teisės aktais nustatytą laiką, vaikai praleistų gryname ore. (3.1 – 2 lygis)
6. Ugdymo(si) proceso pritaikymas atsižvelgiant į vaikų poreikius, siekiant optimalaus vaiko įsitraukimo į ugdymo(si) procesą. (4.2 – 3 lygis)
7. Mokytojas žaidimą vertina kaip ugdymo(si), tyrinėjimų, atradimų, įsitraukimo ir džiaugsmo šaltinį. (4.3 – 3 lygis)
8. Mokytojas ir šeimos nariai dalijasi informacija apie vaiko daromą pažangą, bendrauja siekiant geriau pažinti vaiką ir tinkamai įvertinti jo galias. (5.1 – 2 lygis)
9. Pagarbus, etiškas bendravimas laikantis konfidencialumo principo. (6.1 – 3 lygis, 6.2 – 2 lygis)
10. Mokykla yra atvira pokyčiams, kūrybinga, taiko švietimo naujoves, dalyvauja įvairaus lygio projektuose. (7.1 – 2 lygis)

- tobulintini mokyklos veiklos aspektai:

1. Trūkumas modernių, funkcionalių, estetiškų lauko žaidimų įrenginių, tenkinančių aktyvaus vaikų judėjimo poreikį. Ugdytinių šeimos ir ugdymo(si) mokyklos trūkumas kuriant ir modifikuojant ugdymosi erdves. (3.1 – 2 lygis)
2. Nepakankamai išnaudotos galimybės plėtojant mokyklos ir šeimos partnerystę ugdymo(si) procese. (3.2 – 3 lygis)
3. Mokytojų, švietimo pagalbos ir kitų specialistų bei tėvų (globėjų) veiklos dermė skatinant vaiko pasiekimus ir juos vertinant. (5.1 – 2 lygis)
4. Vaiko pažangos pasiekimų vertinimo fiksavimo modeliavimas. (5.1 – 2 lygis)
5. Tėvai (globėjai) nepakankamai įtraukiami rengiant ir organizuojant ugdymą. (6.2 – 2 lygis)

*- kokybės kriterijus pagal Mokyklų, vykdančių ikimokyklinio ir(ar) priešmokyklinio ugdymo programas, veiklos kokybės įsivertinimo metodinių rekomendacijų 2 priedą (TAR, 2023-01-30, Nr. 1530).